г. Москва.
Б-ка им. Ленина, Б-ка СССР им. В. И. Ленина

Массо а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

ШИНАРИН.
7
январь. 1969 шу
№ 3 (4640).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГӀалгӀайн обкоман, Нохч-ГӀалгӀайн АССР Лаккхачу Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

100 шу

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахта

ХИЙ ДЕХКА ЛАЬТТАШ

Гектара тӀера чуэца хьунаькъам лахбара Ӏалашахта боккха доьрхӀам болаш да хиш дехкача лаьттаех биза пайда эцар. Цу дакъе керда йоккхий торонаш хьайийллай КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеша. Нохч-ГӀалгӀайчен юртбоахама къахьегамхоша хӀана шерре къовсам боаржабаьй уж сийлонца кхоачашъяра.

Республика колхозий, совхозий кулгалхоша, партийни организацеша, партиЕ ЦК октябрьски Пленума решенеша хьалхе а лелаеш, хиш дехка лаьттан шердара, царех дикагӀа пайда эцара йоай чура, торонаш гулйоах, из болх дӀахо тӀаьара кхоачашъе оал мероприятеш вӀаштӀехьйоах.

Белгалданкха дола вай республика колхозашкей совхозашкей хий дехкача лаьттаех пайда эцара цхьайола опыт Ӏоаль хилар.

Хоттам дика хиннайёца а пачхьаьлкенга алат доӀара план хахал хьалца кхоачашйир республика дӀадахача шера. Дика хьунакъамаш чуйийнар МалгӀабика, Урус-Мартана, Наурски, Сунженски, Шелковской районашкарча цхьадолча боахамаша. Уж карагӀдьалар лаьтта лелаяра культура лакхъярал совгӀа, дукхагӀча дакъе хий дехка лаьттанш шердар, царех дикагӀа пайда эцар бахьан долаш.

Хоттам меллагӀча тайпара хуле а долш лаккхара хьунакъам чуэц Сунженски района «Победа» яхача колхоза къахьегамхоша. Дикача хоттамга сатувсаш бегӀац уж цӀаккха а. Цар хьетамца вӀаштӀехьбаьккхаб лаьттанша хий дехкара болх. Массе пайда эц хий деттача техниках, цӀена лелаю хий дехка сангараш, из болх бе хоьрдоаш шортта нах кийчбу. Цудухьа дика хул чуэца хьунакъам а. ДӀадаханча шера 31,6 центнер алат тӀейийнар цу колхозе хӀара гектара тӀера. ХӀанз колхоза дукхазахой КПСС ЦК октябрьски Пленума хьалхашка оттаь программа кхоачашъяра кердa торонаш лохаш ба. Пятилетка тӀехьлагӀча шера хьунакъама дертӀа дард ахалар колхознекаша. ГӀараха дӀадейначa хьалхашта шортта хий дилла, ишта кхы а гӀулакхаш даьд.

Цу тайпара масалаш кхы а дола де йиш я. Лаьтташка хий дехкара болх хо лелабац Шелковской Наурски районий боахамашка а. Къаьстта дика вӀашӀовхьдаьккхар цига укх гурахьа дӀадейнача хьалхашта хий дуллалга.

Цхьабакъдь, хий дехкача лаьттаех пайда эцара балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да вай республике. Тайп-тайпарчa районашка хиш ца Ӏеш, доаллаха далача боахамашка а тайп-тайпара хьунакъамаш долаш моттигаш нийслу. Масала, Гудермесски районерча «Кавказ» яхача колхозе дӀадахача шера хӀара гектара тӀера 23,7 центнер алат чуйийнар, хӀаьта цу районерча «Гудермесский» совхозе чуйийнар 19,6 центнер мара хиланзар.

Грозненски районерча № 3 йолча «Плодоовощеводческий» совхозе 25,3 центнер алат даьккхар гектара тӀера, хӀаьта «Атагинский» совхозе — 19,2 центнер.

Фуд цу башхалоний кертера бахьан? Эггара хьалха лаьттанаь хий дехкилга цхьатарра дика вӀаштӀехь ца даккхар мара дац.

Ишта лелардолаш а кхыча районашка а. Цхьайолча колхозашца, совхозашца тоьса леладу из гӀулакх. ВӀалла пайда ца эцаш латт хий детта техника. Цунца болх бе нах кийчбац. Шена хилац хий дехка сангараш.

Уж гӀаьлтош вӀадалара цхьы дукха хӀана дац хӀана а цхьадолча боахамий кулгалхоша. Дукхаха колхозашка, совхозашка вӀаштӀехьдаьккханзар укх гурахьа алат дӀадийначa хьалхашта хий дуллилга, къаьстта Урус-Мартанен Гудермесски районий.

Цу тайпа кхыдол гӀулакх ше лелла мегаргдац. ДукхагӀа лаьттанш хий дехкара болх къахьегамхошта шерра дӀайоаллийта еза КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш. Юрта боахама къахьегамхой, колхозий, совхозий кулгалхой дехкарийла ба пайда эцаш йола торонаш лаха, хий дехкача лаьттан хӀара гектара тӀера хьунакъам лакхбергболда хоалаш болаш йола мероприятеш вӀаштӀехьъяьа.

Эггара хьалха тергам тӀабахийта беза хий дехка системаш тоаяра, хий деттача болхлой квалификаца лакхъяра. Болхлой ца тоъача хӀанзехьа терко е еза уж кийчбара, царна материальни безам совбаргболa гӀулакх вӀаштӀехьдаьккхара. Цунца цхьана де мел лелар де деза лаьттан культура лакхъяра, агротехника бокъонаш бокъьенца лоралра.

ЛоархӀаме да лаьттай белгалонашка хьежжа хий дехка сангараш кийчъяр, хий деттача техника бизза пайда эцар. Цхьанкха агрегаташ тийта йиш яц болх ца бийташ.

Мелиорацеи хиболхамей министерство дехкарийла я лаьттана мелиорации яра болх цӀенхаштта тоӀбе. Республика хӀара боахамe оттаьхоадаш болаш йола программа хилаеза цу дакъе. Сихха йистелаха деза мелиоративни гӀишлошъяра балхаш. Цхьабакъдь, белгалданкха деза республика проектни организацешка шийй хаинахьа проектно-сметни документаци вӀаштӀехь ца даккхар бахьан долаш мелиораторашта дукха хьаьнаш тӀаьттам хилар. Из гӀулакх тоде деза. Мелиоративна балхашта хьожальча капиталовложенех дикагӀа пайда эца беза.

Хьаллаца деза цхьайолча колхозашцей совхозашцей шоай чотах мелиоративни балхаш дара гӀулакх а.

Лаьттанна мелиорации яра программа кхоачашъяр — из пачхьалкхен лоархӀам [illegible] декхар да. Юртбоахама органаш, Ӏилман учреждении, беррига юртбоахама къахьегамхой дехкарийла ба цу балха юкъе хьинаре дакъа лаца.

Партийни организацеша ца хадаш тӀахьожам лоаттабе беза лаьтта оргадаккхара программа кхоачашъяра, мелиораторашта юкъе шерра социалистически эхь йоаржаяра.

ГӀараха

Грозненски кога гӀирс беча фабрика цехашта юкъе эаржача социалистически яхье укх тӀеххьарча хӀана хьалхе латт № 4 йолча цеха коллектив. 1968 шера планал совгӀа цо арахийцаб 12444 пара кога гӀирс. Кхоачашъяьй продукце дикал лакхъяра плев. ДӀадахача шера производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеша нечахьалкхена бьа пайда 12 эзар сом да.

Уж толамаш кхы а лаккхийх къахьег цехa балхлоша укх шера хьалхарча деношка. Церна юкъе къаьстта дика къахьегаш ба Галгоев, Мальцин, Сабирова, Гальба, кхыбараш. ХӀара сменагӀа нормаш 150—160 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТӀА: болх бераш К. Ганоев.

И. [illegible] сурт.

ХӀара боахама механизаторий хӀанзара кертера лехкар да юртбоахама техникен инвентарь жий ханнаьа бӀаьстан балхашта кийчъяр. Дика вӀаштӀехьдаьккхад из гӀулакх Урус-Мартана района «Гехинский» совхозе. ТӀеххьарчa декабре йистебаьннаб механизатораш дӀадахача шера йиъаллагӀча квартале тоэ езаш хинна шийтта трактор тоаяь. Тракторашта ремонт яра плани кхоачашъеш дика къахьийнар массааа а шоай сменин нормаш 130 е совгӀа процент кхоачашъеча трактористa Дельмоен СаӀид-Ахьмада, мотористa Гихаен Дигас, токарь БогӀийн Илеза, кхыбар.

ЙиъаллагӀча квартало план кхоачашъярал совгӀа, шоь мара ца еса шераш ноябрь тоаяь баьннаб совхоза ремонтникаш. ХӀаьта уж ший а тӀона оттадаш дӀаоттайча кийча я.

Кхы а дикагӀа лел юртбоахама инвентарь тоаяра гӀулакх. Массайолча бригадe хаь дьинад уж балхаш.

ХӀанз дӀадоладенна керда шу. Доладенна цхьоалагӀча квартала план кхоачашйора балхаш а. Укх кварталe ялхайтта трактора ремонт е езаш ба механизатораш, цхьабакъда цар дош деннад 10-гӀа февраль тӀакхоачаш уж ерриге а тоаяь яха. Шоай сменин нормаш шозза гартте кхоачаш а еш къахьегаш хьабоагӀа мотористаш Богатырев Сульйи а Гирихаен Паха а.

Сурта тӀа: МТЗ-5 яхача трактора двигатель тоабе вӀашагӀбоаккхаш ба мотористаш С. Богатырев, В. Гирихаев.

М. Пашева сурт.

ШОЛЛАГӀЧА КВАРТАЛА ЧОТАХ

Ленинчa къахьегама чоламалла чакхдаьккхар дӀадаха шу Грозненски лыкабетонни конструкцей завода № 3 йолча лыкабетонни цеха коллективо. Шера план 109,6 процент кхоачашъяьй. Арахецача продукцента дӀабелла мах лох а бь къахьегаш сасарйе лакхъярах кхоадьд 8 эзар сом. Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьегаш белгалхьяьнай В. И. Ленина орден лелаеча Кидачков Петра кулгалду бетонщикий бригада коллектив. 1968 шера план 140 процент кхоачашъяьй. ХӀанз 1969 шера шоллагӀча квартала чотах къахьегаш я цар.

Цуйна дукха тӀехьа ца йоаш къахьег Сапов Петр верте лаьтача бетонщикий бригада а. ДӀадахача шера план 130 процент кхоачашъяьй цо.

Р. АУШЕВ.

ЖБИ-3 мастер.

СУХАЛБЕ ДӀАДЕ ФУ КИЙЧДАРА

Массехк эзар гектар лаьтта да Ачхой-Мартана районе алатаж дӀадаьш. Дукха балхаш да чоагӀа цу тӀебахийта беза из кийчдеш. Бакъда из лиэ кийчдаь хилафах Ӏа, яха пайда хургбац, нагахь санна цига дӀадуш фу дика ца хуле.

Фу цӀенаь, кийчдаь [illegible] дӀаоттадаь хилта доладеза а хӀинцара ер, хӀана ялча кхачакара балхаш чакхдьякта дукха ха я. Фу кийчде шортта ха хиннай боахамий.

Ала деза, массадолча боахамашка цу гӀулакх йоккха терко тӀабохийтина хилар. Тха районе дикагӀа лел из гӀулакх «Лермонтовский» совхозe. Массаза а тӀехьбуссаш толамаш а, фу а ханнахьа кийчде вӀаштӀехьа долаш хиннача боахаме укх тӀехьарча хана чоагӀа из тӀабахийтиб бӀаьсти дӀаде дика фу кийчдара. Планах йоагӀа 1500 центнер хьаьжкӀаш кийчъь баьннаб укхаза. Дукхача, тха районь кхашка дика хьунакъача олесски сортах а уж. Планал 50 центнер совгӀа 500 центнер Ӏалашбиь 1969 шера дӀабуоргболa кен а. ЦхьоалагӀча класса боахаме дӀакхоачадьа лоргбера кийчдаь фу. ХӀаьта хьатӀамалдаьта дилача а кондицесии ца из. Ӏалашаьд техника фу а, 55 центнер да из хӀана боахаме.

Хоаш да боахамашта мел пайда лу укха дӀаийча пхьан шера а дунхача шерашка а хьатӀаволача бахьана. ТхьӀейита эггара чоагӀагӀа эшара хана чан бола доакхар хул цу баьццех. ХӀаьта люцерна-я цхьан аьхки массехкайна хьунакъам ма лой. Пулдане укх шера тха баьцаш дукхагӀа дӀаьт лертӀ совхозе, хӀаьале 60 центнер цу баьцций фу кийчдаь.

ТӀехьасаш ла фу Ӏалашдара «Самашкинский» совхоз а. Кхоачашъяьй план. 500 центнер горох, 500 центнер кен ба укхаза. Фу шоллагӀча шоллагӀчa классах лохагӀа дац. Шортта да совхозе тайп-тайпара баьцций фу а. Масала, 45 центнер райграс, 10 центнер эспарцет, 35 центнер люцерна фу да. Бакъдар ала, хьажкӀаш яц боахаме. Къахьегамхой беза болаш хиннадац из. 1968 шера лаьттача йоккхало йоайир уж. Дале а кхыча боахамашкара яйта а хьажкӀа укх денойка Ӏалашъйолаш ба совхоза кулгалхой.

БӀаьстига сагот де деза цан «Орджоникидзевский», «Новосельский» совхозий къахьегамхой а. Цу боахамий йоккхайа долл, дакъа сомий бешашкахом бӀаьнадахиешки дӀаболаш шоашта мел-йийна дика хьажкӀий, кхыйолча культурай фу Ӏалашхьадац. Фу классность лакха йолаш, дӀадуча боахаме кондиция йолаш да.

Гуча тайпаь, цу боахамашка фу Ӏалашдаро гӀулакх во лелаш. Из кийтта хилар бахьан кулгалхоша ханнахьа фу Ӏалашдаро уйла тӀаахийта. Цу гӀулакха сатета хилар да. Майра кхашша ара бала йиш йолаш ба цар боьллой бӀаьсти.

Бакъда, во аьа йиш яц «Овощевод» яхача совхозах. Йоачаша тӀоадаьеш, мальхо бокъабола ара юкъе Ӏоехкесса уллабу укхаза кен. Ноьмене дӀачубаккха ца, бошка из баьийта, ялча, лерс хьоатташ оац совхоза директор а кертера агроном Агиаев Йиал а. Ишта дола дараг хӀана бохьалуш лерт 300 центнер кен укх боахаме. Кийчде дезаш дола фу хӀенига дац. 360 центнер дӀаеъяьа, 200 центнер кен, 150 центнер бойовш культураш, 30 центнер сорго, 65 центнер цхьан шера а, дукхача шерашка а тӀаюала баьцций фу Ӏалашде деза боахама. ХӀаьта хӀанз укхаза долаш дар бе ела тоӀайнча хий Ӏоухаш тӀаьха 200 центнер хилаш хьажкӀа мара хӀана дац. Ас лаьхе кийчача тайпара, кен е дӀабе а, е хьийбеитта бела а кийчина боахаче баьннаб. Дукхаха лаьад да а, производствени управлене болхлоша совхоза кулгалхошка сел шийй деааш ца леладе фу, кастта бӀаьсти хьатӀа ма йоагӀий. Бакъда тха къаьньалаш, тхо лехараш дӀахоаш бац совхозе. Цар шоаш кийча хӀ: ай, бӀаьсти ала-м гаьна я, фу Ӏалашдара шн план кхоачашъе кхуборга тха баьл. Тешa хала да цар дуненачох. Хьунакъам чуйиначуд тӀахьагӀа массехк бетта масса долча боахамашка шоашта эцаш мел дола фу Ӏалашдаьд, хӀаьта «Овощевод» из гӀулакх Ӏа яха сихбала ца безачарех доарӀаш да. Кхуворгий-хьагӀ цар укх юкъбисача цхьан-шин бетта деррига фу кийчде..

Ишта да тха районе фу кийчдара гӀулакх. БӀаьсти шоай бешх бе баьнага хоаш бадак цу гӀулакха шоай бела ниа тӀабахийта хьувзаш ба, хӀаьта «Овощевод» йий хьоегӀ цу хана алат дӀаде дезаш!

А. ЛАРИНА,

Ачхой-Мартана района контрольни-фуна лабораторе заведующи.

ЦХЬАБАРТ А БОЛАШ

[illegible] шера дика къахьийнар [illegible] цехе коллективо. [illegible] Т. Кучаев, В. Гоголев.

[illegible] коллективерча дукхагӀболча нахa деш сайрийнарча цхьолашка, техникумашка, [illegible].

Тхоай салаӀар дика вӀаштӀехьдаккха а хоа тхона: цхьана экскурсие а уй, походе а.

В. НИКИН,

Нефтебуровой машинашта деррига тӀехьтача хентoйн тоаедаш цехе болхло.

Тха цехе къахьегаш тхьо тоар ва Цехе хӀара [illegible] процент кхоачашъю. Къаьстта дикача толамашца белгалбаьннаб токараш М. Мерхаа, В. Реутов, И. Сил...

ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА КОНФЕРЕНЦИ ХЬАЛХАРАХ

Нохч-ГӀалгӀай АССР журналистий Союза IV конференци хьалал 1969 ш. 9 январе, 10 сахьт долча, КПСС обкома политически просвещене цӀагӀа.

БЕРРИГА НИЗ — ПРОИЗВОДСТВО ДЕГӀАЙОАЛАЯРА

Чоаккхдаьлар пятилетка хьалхатӀа шу. Тха завода коллективо беркате шу дара. ДӀадахача шера кердача экономически реформа хьалашка болх бе хилар тхо. Шера йиттанна тӀехьа планировани экономически стимулирование кердача хьалашка предприяте экономика чоагӀъенийта, из ритмично болх бе йоаллар. Ер даьнар йоахаргьа вай. Пятилетка кхаь шерахьадам хьаьнца кхоачашъяьй завода коллективо. 3,5 процент ийкхьееннай продукцена реализаци яра объем, балха овсаре 2,5 процент лакхъеннай. ДӀадахача шера пхьайтта бетта 732 эзар сом пайда хиннаб завода.

Мишта вӀаштӀехьдаьннад коллективна производство эффективность лакхъе? Планирование экономически стимулирование кердача хьалашка болх бе кийчлуш дукха ха яьккхар завода. Коллектива инициатива. Балха опыт лаьде а дуаццаш цу зоархӀамерча балха кулгалде йолаш завода партийни организацe. Берригача цехашка боллей собранеш йир, экономически хьехамаш къахьегама опыта керда предложенеш тхоар цехкошъна. Цу ерригие дика экономически хьехамаш дахь, кердача хьалашка болх дика вӀаштӀехьбаьккхтa ла болабе новкъостал шор коллективана.

Болхлой къахьегама хьамар яйир «В. И. Ленина ваь 100 шу хилара лертӀа лайна яьа бакъдыннараь» бертa КПСС ЦК сонано. Йойла болх чакхбаьккхар долигмобилизаторша, агитаторша, хӀаратийна болхлоча КПСС ЦК совцама материалаш дӀайовзийташ. В. И. Ленин ваь 100 шу дизар дикача къахьегама толамашца белгалде чоагӀо йир коллективо. Цу шера план хана хьалха кхоачашъяьрах бола шоай предложенеш еце лелаь. Цу предложенешка а хьежа В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тӀаьаргдоача социалистически декхарий хоалаш бола программа оттийир завода партийни организацеи администрацеи. ХӀаьта цул тӀехьагӀа собране тӀаийцар уж коллективо.

ТӀайица социалистически декхараш толамца кхоачашдеш я завода коллектив. Пятилетка кхаьаш шера план цхьа бутт хана хьалха кхоачашйир завода, хӀаьта продукцеш реализаци яра план 15 декабре кхоачашйир. Шера планал совгӀа хана боалаше дукха мехкашка продукташ елар завода коллективо.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лерийча шоай хьалхара моттиг коммунист В. И. Руманев верте лаьтача № 3 йолча цехагь я. ДӀадахача шера 5 декабре кхоачашйир цехо шера план. Цу хана дема 1969 шера чотах болх беш я из.

Ишта дика къахьег социалистически къахьегама Турпал коммунист В. И. Путанин [illegible] ски къахьегама ударник» яха цӀи лаккхара яхье баьнна операторaш ваь Кычиков, Шубин, Славенко, иштта кхыбараш. Технологаша доахача толамашта юкъе дакъа да гӀоана йолча службай а.

Сакъердаме а чоалхаме а да коллективна вахар. Къахьегамхошa массаме дакъа лоацаш чакхъяьлар дукха ха йоаццаш «Къахьегам Ӏилман мерда тӀа вӀаштӀехьбаккхари производства лертӀа довл дари» яхача темах хинна конференци. ХӀанз «Планирование экономически стимулирование кердача хьалашка балча балха итогех» лаьца общезаводской конференци е кийчлуш да тхо.

Партиене цхьан хӀамаьна уйла тӀаяхийтай — фу дича кхы а лакхъергья завод дегӀайоалара темпаш. Укхаза тхона хетачох тхоай эррига торонаш царнагӀьаха ецартъа тха. Дукха да де дезаш производство дегӀайоалара, балха процессанта механизаци автоматизаци яра, кертера фондаш кердакхара система вӀаштӀехьъяьккхара, болхлой кадраш кийчъяра.

Кердача реформе хӀара болхлочунгара, производство кулгалхошкара дукха низ хьинари дӀадех.

З. ПРАВЦОВ,

Нефтегрязнефтегалаша мехкадьтта чӀинхдоахача завода партийни секретарь.

КЕРДАДАР ЛЕХ

Соалжа «Октябрьнефть» НПУ чуйоагӀача Гудермесски мехкадьтта промысла коллективана хьалхашка лаьттараш бехктоахие декхараш дар. Шера планал совгӀа цо доархӀдар 700 тонни «Ӏаьржа дошувш» 500 эзар кубически метр газ яккха. Уж декхараш кхоачашдара царгагӀбаьлар промысла мехкадьттахой. Шера планал совгӀа даьккха мехкадьтта 754 тонни а, хӀаьта газ 653 эзар кубически метр я.

Уж толамаш доахача дикa дакъа лаьцaд рационализаторашa, цу шера царa кийчйир 60 совгӀа рационализаторски предложени. Царех дукхьаьл 11 бетта производствана юкъейихьаьй 42 рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхенна бaь пайда 7.167 сом да, тӀаийцача социалистически декхарех бе безаш хинна пайда 5 эзар сом мара боацача. Промысла дикагӀболча рационализаторех йоархӀаш ба мехкадьттен газ доаккха мастераш Панченко Владимир, оператор Косуиев Альмаз, механик Жалуев Саламу, кхы дукха берам а.

ШоллагӀча методах мехкадьтта даккхара а чоагӀа йоакхо из тха промысле. Цу дакъа къаьстта дика къахьег коммунист Петрученко Иван верте лаьтача бригада. Юкъера лаьрхӀача хӀара сменагӀа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийлена ваккъалахар доккхий социалистически декхараш тӀаийцад оаха пятилетка йиъаллагӀча шера а. Уж тха коллективо толамца кхоачаш а деrга.

Т. ДАДАГОВ,

«Октябрьнефть» НПУ «Гудермеснефть» мехкадьтта промысла заведующи.

РОССЕ ЦЕНТРЕРА БУРОВОЙШ

Баькъ хиннад эрсий къьнарев лаьттай ченашка доагораш довхк яьхача Ӏилмахоштеи геологаштеи хийттараш. Ярославски области Даниловски районе яьккхача скважина чура газ ийний, хӀаьта лоаллахлоча Костромской областерча буровое 3800 совгӀа метр кӀоргачара мехкдьатта уаш йола гӀум яьккхай. Мехкаьттаж ссарен уж белгалонаш гучаьйннай протерозойски тӀоанашкара.

Эрсий мехка юкъера бер, тохкамаш даьа перспективни хиларах тарри, геологаш дукхача хана деш уйла тӀайохийташ ба. Цигара гучадаьннад Ӏалашмате доккхий осадочни тӀоанаш. Царел дуккхахнахьа хьалдаккха йиш йола доагор доаллa.

— Росс центра перспективни районашка укх шерре а тохкама скважинаш йоахаш 35 эзар метр бурув тоха деза да, — хоам бир тхоа СССР геологе Министерстве. — Из хьалхегӀа техачул шозза хӀана дац дьина дукхагӀа да. Буровойш хьалоттаргья Рязански, Вологодски, Калинински, Московски областашка, РСФСР центральни районашка мехкадьттен газ йоалла моттигаш хьаеллар Ӏалмин кьанг долаш хила Ӏеш. Нагахьа санна геологашa беча тохкама аьттув боале, гаьнара доагор тӀехкахьа дезаргдац, мехка Европейски дакъа тӀа яха йоккхий промышленни предприятеш Ӏалашъяра.

И. ЛОБАНОВ.
(ТАСС КОРР).

Москва.

КПСС ДЕЛЕГАЦИ — СЛОВАКЕ

БРАТИСЛАВА, 4 январь. (ТАСС корреспондентий «Правда» спецкорр.). КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев верте лаьтта, КПЧ ЦК-ас йийха яха хӀанз Чехословаке йола КПСС делегаци селхан Словацки Социалистически Республика столице — Братиславе кхаьчар.

Цу дийнахьа а Братиславе кхаьчар ЧССР-ера СССР посол С. В. Червоненко.

Словаке гӀолла лелача хана советски делегаци улувьйна ва КПЧ ЦК Президиума член а ЦК секретарь а вола В. Биляк.

Братиславски аэродромера Братиславски граде яхар КПСС делегаци. Цига из тӀаийцар Словацки Къаман совета председатела О. Клокоча, Словацки Къаман совета председатела заместителаша Й. Мальшас, Р. Сабос, М. Жаковича. Братиславски граде вӀашагӀкхийттача хана цига бар КПЧ ЦК Президиума член а ЦК секретарь а вола В. Биляк, КПС ЦК секретараш, Словацки Къаман советеи Словацки Социалистически Республика правительстваи членаш.

Делкъел тӀехьагӀа Словаке Компарте Западнословацки обкоме яха хилар делегаци. ДоттагӀал тӀехь къамаьа дечa дакъа лаьцар КПС Западнословацки обкома хьалхара секретара Л. Абрагама, обкома президиумeи секретариатеи членаша. Партийни балха опыт хӀа-вӀа йийцар области партийни кулгалхошеи КПСС делегаци членашеи. Словацки новкъосташа хьахийнта иштта дийцар боахама культурeи хегӀакхувлара хьакъехьа. Словаке цу йоакхагӀа йолча областной партийни организаце къестаеш лаьтача проблемайи декхарийи хьакъехьа. Цар белгалдаьккхар, партийни организацеша шоай кертера уйла КПЧ ЦК ноябрьски, декабрьски Пленумий резолюцеш чакхъяхара тӀайохийташ хилар. Хьакхайкадир советски-чехословацки бувзамаш дӀахо а чоагӀде шакхе оагӀув лоаш хилар.

Цул тӀехьагӀа, шин группана бекъа а бенна, Братислава предприятешка хилар делегаце членаш. Сарахьа чехословацки-советски доттагӀала Союза ЦК хьаша хир делегаци.

КЕРДАЧА ОБРЯДАШТА — ШЕРАГIА НИКЪ

Партин Программа тIе боггIуш йолчу цIарт[illegible] декхарех цаI да керда бахар — коммунистически общество вахаргвола сагъ кхиархьа. Цу декхарех цхьа даккъа да дин дина обрядаши сецна юкъара дIадахар.

Хоьш ма ж[illegible] дина ширчу обрядаши дукха хан хьалха, дIадаха [illegible] дIахIоттийна хилла: Iалашо [illegible] шолагIа хьеза ца ярах, царна дуьхьал латта шолл [illegible] уж «дьола низам» долчу кIиншк да леттад царна.

Хьажаргда вай, масала, деринча динашна дакъна долчу дуйлай обрядага. Цул массо цаI да: дала хьоаставаладар, цунгара ирс, кхыдар декхаргдIа. ДуIашца Iалама кх[illegible] е, цуьнца тIе гIийртаб хьалхара нах. ХIьта керда дахча бера крещени ю кераста дина обрядах. Хьунашка юьлача цIерашна, Iаьржа ухача хийша чIоагIа зенаш деш хиннад дукха зама хьалха баьхача наха, цудуьхьа кхераш а хиннаб уж цхи цIерахь. Ма декхха хинча хий а цIи а цуьнца моастагIал делаш на хилийта Iоддешналхьа хила а кхесе тIакхха кIур беш хиннаб цуйна. Цигтара хьалхина я крещене обряд. ХIьта бусалба диний обряд а ю цу динах велча хайта кIаьнк сунат веш.

Уж дерригаш а дала де аьшна хIамаш да йоах динах тешаранцна, боккъалдар аьлча, уж дерригаш [illegible] мозгIарашта, моллашта, шайхашта — чIоагIагIа карабезабе гIертилга доладнехьа.

Шийх тарра вовцчунга маьре гIолгеч шийх тарра йоадар йовллаелгеч, нускалаш доккилгеч йиделгеч керста а бусалба а динашца магадаьга ца хоьш малав? Цу ерригача диний оамалашеш обрядашеш къахьегама халкъашта Iоаткъам беш, кхалсаг физически а нравственно а Iотейаеш хьалемад гIулакх.

Динах тешараш боашаш хоьш бусар кхераш, моггIараши моллашта сихбенна хIаннарча хьалашца дIатарбала гIерт, бIаьшеш шерашка йолаш хьальхха даьлагара дагаш хIаннарча вахаро дIалехарашка хьежжа эргаш а йоахаш. Иштта, Микдыев Мусамолла дукха ха йоашаш мельа: «Бусалба сага дийналхьи буси низ данна дагарга дацдарга дац, кхеъ кхьоттел шиъ де а метаргда. Цхьабакъда, оамеш ду ламаз чIоагIагIа делаш», хIьта «Марха а тхьоь итт дийнахьа кхабанна даргдоанаш дац, [illegible] цхьайтта дийнахьа а кхаба метаргда. Цу тIа а марха тоьгада кхабанна даргдоанаш дац, марки бетта хIама ма а мале а метаргда, цхьабакъда дог, уйла Мухьаммада-пайхамарца хила а деза».

Иззаморт да кераста дин чу хуллаш латтар а. НагахЬа санна хьалха марха на [illegible] хинабадал моагIатта гIоргба хьадале, хIаьз моагIарашта йоах: «ДегIаца кхоабачча мархал духовно кхоабар дезагIа да далла дуйлаш чIоагIагIа делаш».

Динашта доал дераша дукха, кетгара дукха кердадараш шекъенкхьад обрядашта: маьар деккара, керда даьча берашта крещени ера, байнараш дIабехкара. Иштта, масала, хьалха ккъа доагадар даьлах гIертилга дийрхIад, дино мукъа тийнабан байнараш боагабе. ХIьта хIанз, йоах, байнараш боагабар даьла йоазонна дукъала доагIаш дац, даьла кхайкача беррига хила баха байнараш а боагабаьраш а цхьа дийналургба. Диний обрядага дилача байнарий деккий лаьттах декна деза, хIана аьлча из байнараш къематдийнахьа юкадаййбалара дола керттера хьалда. ХIьта дайнабараш динах чIоагIагIа бохнабалийтар дукха цуьна доал дераца ших тIеххьарча хана каст-кастагIа чакхдоах ,байнараш заочно дIабехкилга, вешта аьлча, царна тIа лаьттах пурх белга, хIьта закона хьалха из хе боьъо а лацар.

Цхьабакъда, динашта доал дераш хIаннарча хьалашца меллаь хIатарбала гIерте а цар уж меллаь мердадоахе а вахаро гуччахьа хьахьуаш хьаьна мел дар, шай ха аьккха мел даьнаар дIадоалаш, мердадар хьахулаш, дегIнухаш, чIоагIлуш доагIилга.

ХIанз вай мехка керда общественни отношенеш вIашттIехьа мо вал хьахул керда советски обрядность, керда советски цIейш. Царгара хьагу коммунизм хьалъечун духовни вахара хоал, цул идейни ккер, хIаьта цар нака эстетически ошараш Iаласш а ду. Сагъ йовллар-маьре ахар, бер дар, шийлера хьалхара дин, тесторт хьалцар, къахьега волавалар, эскаре ухараш ничъабахар, дешала къахьегама юбилеш, дукха а кхыдараш — уж дерригаш а керда цIейш деккара, керда обрядаш [illegible] бохкъала а багах бахьанаш да.

Керда советски цIейш хьахул Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце кхоаллоний дарла тIа. Цавех да Октябра шу дезар, Конституце Ди, В. И. Ленин вань Ди, и. кх. д.

Советски наьха быта юкъе ух ю але а кхы але а йолча профессена хеталахь цIейш: талхаста Ди, машиннакъахочун Ди, гIишлоныъечун, тайбаш лелачечун, хьехархочун денош, кхыдараш.

Юрташка хьахулаш латт керда цIейш: нохьаца боахкхача [illegible] Ди, хьуржана [illegible] кх. д.

Нохч-ГIалгIайчене [illegible] юкъе ухаш латт керда традицеш. Уж да хIаннигача сагах йоахаш вар, комсомольски сагъ йовллар-маьре ахар, эскаре бохкараш накъабахар санна дола хIамаш.

Уж дерригаш кердадараш, динаш дувзаденна доацараш духхьал да къахьача, шай ха аьккха дахьна дIадоалаш латтача традицешта суеверешта. Цар чуув къахьача традицеш дикагIа вай заманца тарлуш мел дар. Иштта, Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозе кагирхой эскаре накъабахар традицена а хинна дIахоттад. Уж накъабоахача дийнахь дохкха цIей хул ухказа, хIара призывника шин цIенга юкъе лацал дола колхоза лаьтта чудола чIорик а хул кхоко. Митинге къамальдаш дераш цаIазаш тIа: «колхоз дагакхаьа, эскаре [illegible] сийленна гIулакх де, хIаьта [illegible] хьа санна ш[illegible] вай Даьхе, [illegible] лаьтта патриот санна сийленна лата а [illegible]».

[illegible] вай республике городашка а юрташка а баьла шоьлтунаш латт сагъ йовллар-маьре ахар культура дворецашка е къархIа шоьлтьача [illegible] цIей дола кенна [illegible] доалинга. Цу тайнара сагъ йовллар-маьре ахара регулар [illegible] нускала а [illegible] а дIа дага [illegible] гIулакх чIоагIа хила юкъе дIадахар.

Вай болха [illegible] латта керда даьча берашта берий дворецашкa «культура цIенояша торжественни регистрация ера обряд. [illegible] городашка алкени ю. хIара керда даьча бера сийна цун дас-нано [illegible] а есIе цуьна Iуйал а доаттадеш. Кхьачахьа пионераша довцаш доахаш кхьарташ ладу керда даьча берий дешка-иранцика, цар тIа ладу кердадь [illegible] берийн дешна-поанета лергIа кхеверзилларахи уж пионерски организаце мутIарашка хоагIаргхихарахи доаш тешаш болга.

БелгIалдикха до[illegible] да кердача обрядаша — кердача тайпара маьре ахаро-сагъ йоалларо, керда даьча берашта регистраци ера Нохч-ГIалгIайчене диний обрядаш геттара кIезигъаь хилар. Веннар дIавоаллиста хьалха дикха диний цара дар. ХIана веннар дIавоалара обряд тIа-тIа, цкагIа гражданскиформехьа чакхйоах.

Вай керттера декхар да данех тешарашта диний предрассудкаех мукъа балара воккъарйе ю гIулакхаш, сага сийле йоаю царех доалла зо кхетаде вовкъостал делга.

Т. ЧЕРНОВА.

ЭСТОНСКИ ССР [illegible] йолчу [illegible] тоаллой доалад [illegible] мар ера даьгье. [illegible] сага [illegible] Советски [illegible] тIа [illegible] республикa. Эстонски [illegible] а Прибалтийски ГРЭС — [illegible] болх [illegible] электростанции. Хьалхара латт [illegible] [illegible] станци — Эстонски ГРЭС.

СУРТА ТIА: [illegible] латта Эстонски ГРЭС. [illegible]

Б. Горбунов сурт.

ТАСС фотохроника.

БУРУВДЕТТАРАШТА ПАЙДАНЕ ОПЫТ

[illegible] дукха болха ду «Куйбышевнефть» объединене бурувдеттараш. Буровой установкаш цига тайп-тайпара ях а, буровойн хьалъеча индустриальни методе [illegible] объединене хьалъерана. 120 буровойх бIаь кохилект цхьан конструкцех крупноблочни основани бовлаш я. Цу ерригача [illegible] дIахкха довлах 10 процент [illegible] дол. Сахьа дергIеш вышкаш хьалъар чIоагIа воархIане да. Вай [illegible] Куйбышевски [illegible] буровойн болх [illegible] соагIа гIоана бола оборудованеш а механизмаш а универсальни крупноблочни насосни основаша [illegible] болаболий. Буровой установкаш дIахлахьара бахкамта подраздела [illegible] дукха хьахьайгад цига. Вышкаш латтача [illegible] металлически [illegible] да.

Вышкаш хьол [illegible] ца йолча [illegible] пайда [illegible] бетонни [illegible] [illegible] Уж дIа-уха кхахьара атта я. [illegible] а ю балха [illegible] а йохаш цха [illegible] метоллически каркасаш.

Вышкомонтажни бригадашка хьачуьбоагIа нуъ [illegible] техника дIа тIехьа дуккагIа хул. [illegible] хара балха [illegible] цу соагIа [illegible] электротрахтор [illegible] трубоукладчикех, телескопически [illegible] инструментах, кхычарех. Уж мероприятеш чакхьахарах нуагашна ду хала балхаш дIадаьнад. ДIаха а [illegible] хьалъера балхаш аттача дахара техника балхаш дош ба ул.

Буровойн хьалъеча планировани учета ера [illegible] метод шаьрайдхьай вышкомонтажни монтаже, ергача механта. Кхо шу соагIа ха я цу методаш из балх беш вале.

Цу [illegible] буровойн вIашагIьаьхара, [illegible] буровойн вIашагIйохкаре балхаш цхьан технологически балха процессах чакхйоах. Из [illegible] дукха [illegible] пайда буровойн хьалъера.

ЧIоагIа пайда бахьаб вышкомонтажни бригадашка 10 сагах латтача комплексно-звеньевой бригадаш вIашагIйохкарах а. Сетевой графиках пайда а йцан [illegible] методах хьалъю цар вышкаш. Кердача системах тел дIала. Иштта бригадана керто латт прораб, мастер. Бригада дахача толхашка хьожка времени тел бригада хIара чакха, цуьна керто латтача прораба. Соахка цига хьалъечча 76 буровойх 46 сетевой графиках хьалъяй, цу гIулакхо пачхьалкхена бой пайда 21,5 эзар сом да. Вай республике а хьалъе цу методах буровойн. 1967 шера цу методах хьалъяй 10 буровой, хIоаре соахка 15 аьй. Цхьабакъда, Куйбышевски мехкдаьттахоша шоана сихагIа хьалъю буровойш.

1967 шера деш кердача лоставах хьалъю цига буровойн: монтажни балхашта индустриализаци ера хIара бригадо цхьанца станок д, куп довкъоагалца хьалъю буровой вышкаш. Уж [illegible] болхалъдохаш мероприятеш чакхьахаах дикка тоаденнад техно-экономически гайтамаш. Иозигыхи буровой вышкаш хьалъерга дIайода ха. Масала, 1960 шера хIаре буровой [illegible] хьалъеча дIайода да 27,7 [illegible] – да доа, хIьта 1966 шера — кхоаза соагIа хIеанигра из ха. ХIьта юкъера ллорхIача буровойга дIайода ахта 175 эзар [illegible] сомагара 12,6 [illegible] сомага юхачийтар. Вышкомонтажни балхаш доаша бригадаш 36-метара 23-метара хьачай. Цхьан вышкомонтажни бригада хьалъю вышкаш юкъера лаьрхIаь 4,6-гара 12,2-нега кхьачай.

Вышкаш хьалъеча комплексни звеньевой бригадаш вIашагIйохкарах, цига балха керда рабони организаци объединенена, уж тайпара пайда хул: буровойш вIашагIйохкар дIайода ха кIезиглу. Вышкаш хьалъеча дIайода нах а дикка кIезигбоаб, иштта кхы дIахо.

Д. ГАБАЕВ,

«Грознефтеразведка» треста ЦНИЛ-а лабораторе начальник.

САЛОIАМ ЛЕРТТIА ХИЛИЙТАРА

Юрта бега массово-политически клеташеш балха лоархIамегIара центраш я культура учреждениш. Цар шоай болх лерттIа вIашттIехьа балахарга хьежна [illegible] а, сакъердале а турбеш [illegible] къахьегамхой салоIам.

Къахьетта хIана, шрбоалаш къахьегамхой ара кхешка а боалаш [illegible] боага хала, цар мукъа ха дукхагIа хул. Из ха цига сакъердаю дIаяхьайтара шоай беррига низ тIабахийта беза культурни фронта белхлоша. Цу деша вIашхашта уйла е дешаргдо ш хIара клубе а библиотекех а болхаш.

[illegible] а лоархIа [illegible] Советски района Хасавюртовски [illegible] тарча клубе библиотекаш, Шелковской района Дубовский клубе библиотекаш. Массанo а хьоакхаш аьш мегарбоалаш дашеш сакъердамеш чакхйоах цу культура учреждениешка кийтъеш йола тайп-тайпара мероприятеш. Укхаза хул тематически а салоIамаш а сайрегаш, диспуташ, деша конференцеш, иштта кхыдараш.

Къахьетта ноца йоагIа Дубовской юртара клуб. Беррига районе хеттел цун доалол араьха а йоалаш я клубе художественни самодеятельность. 150 саг ва цуьна юкъе дахьо доалаш. Тайп-тайпарча кружокашка дIа-кха болхаьбешна ба уж. Цхьаккха мичагIа а да итанш чакхйоах цу кружокашка занятеш. Духовой оркестр а я клубе болх беш. ХIара шоаттадийнахьа кIирандийнахьи халхараш да вIашагIбетталу юртара нагархой. Цига царна тайп-тайпара сакъердане дешараш уттаду.

Юртахошта чIоагIа дукхаезаннай клубе болх беш культура университета занятеш. Тайп-тайпарча профессех бола нах хул занятешка дешаш: механизаторш, хьонархой, медицински белхлой, дешархой, кхыбараш. Халара тешаха дега а бусалбаш ларда хоагIа кхтаргIбола темашкa занятешка. ХIана уж хан-хана хьа чакх а боах. Ляаара [illegible] кхьан йоалаш да цу клубе вахар. Кулдукхьа цхьаьна а сог летахеш корашагIаргвеш укхаза сегота а алаш. Цех йоаха дегагIоашаш хул культура болхлоша.

Цхьабакъда, шинчун укуп хьоачанбоаллаш килсун хила пох массанна а катоах хул. Халахете а уж хьоачанбоалараш цхьайолча юртахоаран клубашка а библиотекашка а килсуш да.

Хьожаргда вай Гудермесски районе Суворов-Юртарча библиотека балхага (заведующи Януреева Iайшет). Нагахьа [illegible] хилаш из библиотека йийлла. Из хьайийлавча юрта бахача наха хетилу хIана мукъагIа лерттIа болх ба йоаш ца хургIий ер аьле. Бакъдаь из дукха гаьна далаш. ЧIога Iоада. Кицкаш дешарашта цхьаккхь тайпа болх беш яц библиотека заведующи Януреева Iайшет. Кинижка фонд кIаьнкха а цхьан цифра тIара йоалаш [illegible].

Гудермеска районе а берий а библиотекашкахьара, иштта республика культура министерствагахьара дуккхаш а новкъостал даьд библиотеки заведующена. Цхьабакъда, цунах бокъ [illegible] пайда бац. Библиотека ше масса сахьара а лаьттача тайнаре къайлахьи. Из иштта хилар бахьан мелагIа ха аьнна техкача гучадьалар Янураева ший дешарех ца лоархIаеш хилар, болх бе лоаш яц, ший профессии йовзаш а е йовза безам боцаш а яц. ТIакхха сецдулба деллах ю балха?

Укхаза хьайле сохкъ йоалаш хьалц, ца йоала Iайшет цу шера Советий председателена Януреева сесаг хилар. Иэль бетта городской культура отдела ираназах дIаьахкхалр из балхара, цхьабакъда шера Советa председатель цунга лоадунгIаш [illegible] кхоачаеш вац. ХIана а тIехь [illegible] сесаг алайа толаш нагIа да, хIьта шига керда хьоганеш тIанена белгало «цхьа хьомевк» ю. Хатта доагIа законагIа доалл дIаутийтаи латтт пачхьалкхан ахча председателa шай кхера шхьаттаоттадайта доа ха кхьачийлешка-теш?

Доаш дола кхоачийбоарш юкъара дIа а дахьа хIара культура учреждени бокъоаш бола культура кхуврч хургбола гIулакх вIаштIехьадикалара эврдагIбола беза мутIашкара кулгаллой. ТIакха къахьегамхошта коммунистически кхетам болара центр а хинна дIаеттаргьа клуб, библиотека, цIе угола.

И. БЕРШИЕВ,

республика культура министерства воккхагIвола инспектор.

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Ер керда шу доладьгш сех кхийтар «Малгобекнефть» НПУ ремонтно-механически цеха балхлошта юкъе дикагIа лоархIаш вола Дугиев Iумар. Йоахка шоай коллективо лаьха хоалаш а уж шерара деккараш а дуннаш по аьлар:

— ХIара дийнахьа тха цехера арайол буровойн промысловни оборудованейн тIайола дукха автоматизаш. Тха ремонтникаша МалгIабикерча мехкдаьттахой заказаш кхоачашдахь ю Iеш. Карабулакски лаьттан чемаш техкарий заказаш а кхоачашлу. Цехе ремонт ю осташта, перевозникашта, йокккийча турбашта. Дукха хе йоацараш цеке ремонт е йолавалй буровой установкашта чIоагIа эшаш йола роториш. Цхьа бутт дIабоада тха коллективо бетта план тIеххкхоачаш на ешц. Пятилетка тьалхарча кхаь шера план а хаьал ах бутт хьалха, 15 декабре кхоачашйир оаха.

Къахьегама орсаре лаккхьара дукха мероприятеш чакхйоах тха цехе. Дукккача хьалча производственни процессашта механизаци яьй. ДIаттаьй керда мукъ хьалъийбу механизмаш, вIашагIъехкай йоккхий турбонарезни станокаш. Иштта кулечни участке оттаьй бодхлой къахьегам аттача боакхаш йола керда станок. ХIьта: токарни участке дийнахьа сердал луш йола лампаш ехкай. Ловцоц аьлча, дег гIоадоаха дика гIулакхаш хиннад. Укхаза дуккхашча вышка пхьарка гIоача волаш бола бир ва. Хьалхарча хана чIоагIа новкъосталдар сона цу балха йоаккха опыт йолча Панфилов Владимира. Бригадира боча балха тIера бIарг баккхалар ая. Наховр хьа а хьехаш каст-каста кхьадела балхаш сога дайтар цо. ДIадаха шу делалуча хана экзаменаш дIа а еина балха разряд лькхар. пул тIехьагIа вышка пхьаралла хьожавир со. Цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш я тха коллектив. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 180—200 процент кхоачашъю оаха. Цеха бригадашта юкъе яржача социалистически ахье хьалха латташ хьайоагIа тха бригада.

ДIадахача шера цIаккха сона дицлургдоацаш хIамаш хилар са вахаре. Коммунистически къахьегама ударник яь сийлен цIи елар сона, хIаьта Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта промышленность 75 шу дузача хана СССР мехкдаьтта доахача промышленность министерства Сийлен грамота елар. Цу доккхача совгIато кхы а дикагIа къахьегийта дIадех.

Аз а, тха бригадерча болхлоша а лаьрхIад В. И. Ленин вань 100 шу дузача хенна дика къахьегама совгIат кийчдара цхе шера план укх шера кхоачанъе.

У. ДУГИЕВ,

«Малгобекнефть» НПУ ремонтно-механически цеха вышкапхьар.

ДIадахача шера 23 декабре «[illegible]» доагора юбилейни 300-миллионагIа йола тонн [illegible] вай мехка мехкдаьттухой. Цуьна дисьна да Татарерча «Альметьевнефть» хаача мехкдаьтта промыслови управлени № 2 йолча участка коммуниста Гайнутдинов Раиса кулгалдеча коллектива. Советски мехкдаьтта кхо бIеш миллионагIа тонн йоаккхача дийнахьа къахьегама вахте яр из. Мехкдаьтта доаккхарашта юкъерча социалистически яхье вогьаьнарга лоархIаш я коммунистически къахьегама участок. ДIадахача [illegible] миллион тонн гарга «[illegible]» даьккхад цу коллективо. хIаьта цунех нора [illegible] шар [illegible] плана совгIа даьккха мехкдаьтта.

Сута тIа: мехкдаьтта 300-миллионагIа тонн йоаккхача вахта промыслера доакъашхой. Аьрдехьара аьттехьа — Р. Гайнутдинов, оператораш М. Садыков, А. Кадыров, мехкдаьтта доахкаре мастер А. Суербаев.

Б. Масимова сурт.

ТАСС фотохроника.

КОНСУЛЬТАЦИ

КЪОРIА ЛАЬТТА ХЬАХИННА ДА

Динах тешараш, дина керте латта молладши шейхаши моллагIа хIама аттача масоалз а къорIага кхоад. Цунах дуйнаш дуъ, вIашш тайп-тайпара гIулакхаш деш из юкъедоаладу. Лоацца аьлча, къорIа бусалба динен боккъоний корта ба. Шоаш дIаькa хиларга хьежжа цаI шолагIчоа тIехьа доагIача 114 кертана чудоагIача бIарччаха хьехамехи отрывкеш латт из. ХIара корта (сура) 3-гара 286-та кхаччалца йолча стихех латт. ХIама кIорда на деш болча бусалбаша лаьрхIача къорIа тIа ялх эзар соагIа стихи 77934 дош да Из дерригa а хронологега диллача кагар болаши вIаллаз а логически бувзам боацаш дa.

Iарбий дикагIа болча классически меттаца яздаь да из книжка рифма йолча шаьрача проза хьисапе. КъорIа тIа буьна мотт, къаьлара Iарбий мотт ба. Цудухьа къорIи дешача дукккача бусалбашта ю яхар фуд хац. ХIьта бусалба наьха мелкашка из кхеча меттала даккха мукъалаш. Динах тешарашта къорIа ше меттех, Iарбий йоазуа а деза лерхI. Ца довзаш дола, ч Iарбий дешашца цхьа деза а доккха а хIама дувцаш санна хет царна.

Цхьабакъда, дина керте латтараша къорIа хьалагара десса да, яхаш мел товза дувце а, цул чуловцалко гучадоаккх из лаьтта хьахинна хилар.

Укхаза отт: къорIа мишта хьалаьд а, цун автор мала ва а яха хаттараш. Iилма йоах вайна тахан довзаш дола къорIа юккъанна яздаьча хана ишта а хиннадац, е цхьан авторо яздаь а дац. Из хьалаьд дукккача бIаьшеранашка Iарбий — бусалба наьха империя — халифат хьахулаш а дегIайоагIаш а йолча хенашка дукккача политически деятелий заказах.

Бусалбаша официально дувцачох вай эра 610 шера Маккара купец Мухьаммад, ше пайхамар хилар дIа а кхайкаль, керда дин — ислам кхайкабе волавенна. Духхьал багагIа дIа а дувцаш кхайкабьб цо ди хьалхагIа Маккен тIакха Медиен. Цунах дувцаш хьадоагIачох из ше дешаза сагъ хиннав, хIаьта цу хана ишта а кIезига хиннаб дийша нах Iарбий городашка. Цхьабакъда, Мухьаммада кхайкадьраш дIаяздьа. Бакъда, цуьна гIарга латтача наха ку яхь напкрусаш тIеш кхертIош тIеш даь йоазош даьла дош лоархIаш хиннадац, уж йоазош вIашагIдохка цхьа хIама а хиннадац. Мухьаммад веннчул (632 ш.), халифат хьакинначул тIехкагIа шара ислам Iарбий къама юкъара дIа а хинна дIаяттадац. ТIаккха даьза даргдоаца хIама а хинна дIаяттад Мухьаммада кхайкадьраш цхьан книжка чу вIашагIтохар. Укхаза хьоахде дезаш да Мухьаммад историческа хинна хилар Iилма бокъонца хIана а чIоагIдаь на хилар. Пайхамар дIавелла воалл иха Мединера еза моттигаш аккийтав вынох Саудовски Аравена доал дерашен.

Эттара хьалха къорIа ярдаккха гIийртаб халиф Абубакар волча хана (632—634 шераш). Дувцачо тьа доагIачох, Абубакара тIаьхьлад Мухьаммада секретарь хиннача зIамига сага Зейд ибн-Сабита къорIа хьалхара редакци оттийр. Цо гуллаьла [illegible], дерригa къаьст-къаьста хинна йоазош, шийна дагалоагIараша, Абубакара, Омара (2-гIа халиф), халифа гарга латтача кхеча бусалбашта дагадоагIарашна уж кхы тIа кхоечаш а яь. Профессора Л. И. Климовича яхачох, Зейда редакцех отталь къорIа наха дика сий деш хиннадац. ХIана аьлча, дуккхача наьхачашка цул «сий дикка» моллагIчун канонизаци ера да ш. кха езаш а из канонизаци яр хьалт. лоаца дийна нах боацаш хила а бийзаб.

КхоалагIча Омейядех волча Османа (644—656 шераш) хьадагIа дола гIулакхаш даьл Мухьаммада кхайкадьрий хьакъехьара тайп-тайпара дола дувцараш дIадахара а уж цхьан дуз тIа дахара а. Халифата политически дина доала уж тайп-тайпара дола дувцарам дIадахара цо а Зейд ибн-Сабита (тIаккха шийца ши гIоача а волаш) тIадиллад къорIа керда редакци эттасга. Цу хана цо арадаьккхах шоашкара къорIа коаеш хьадала беррига мах декхарийла беш дола укха а.

Халифа из соцам бизза, шенкаьтта, чIоагIа ка йоалаш чакхбьаьккхар. Османах халиф хилалехьа дьалча, гIара къорIа коаеш дIаьнькар из собранш кхоачашбеш.

Зейд ибн-Сабита отталь из сборник чIоагIа «[illegible]» неI нара доашаш тIанийшан дола къорIа а хинна дIаяттар. Иньъ городе Маккана, Мединана, Куфана, Басрана йиь списках аралаьккр из сборник. Цу списках цаI хIанз Советски Союзе, г. Ташкенте я.

Иштта канонизаци хиннaчул тIехьа къорIа дIахо эрга я даьхад, нкъа дах ца Iеш дукхаза тоа а дола. Уж вай лакхехьа хийна дерригa къорIаш Куфай алапаша (шрифтана) язьъавиар. Из шрифт шаьрьелла вудукха тайп-тайпара дешар пунна дах йоазув. Масала, «цул» аха алап «Н», е «Т», е «Б» аьнна ле, ма бош балеш дар. Иштта хар «кафа», «даль» аха а кхьдола алапаш дакцех оттадь къорIа наха дика сий деш хиннадац.

Диакритически хьаракаш юкъедиллачул тIехьагIа тIехьа тIаьхьагIача хаь бIаьшера маро дIаладаллар къорIа тайп-тайпара дешаш хилар. Цул тIехьагIа а къорIа даьла доь да аьнна тIазнаш а лоархIаш а дешар. ХIанз а бац беррига бусалбаш къорIа дерригa а даьла дош лоархIаш. Масала, шиййташа тIаяцаш бац къорIа 12-гIа [illegible] (йсуф). Цар къорIана шоаш юкъебийлаб вилагIа волча халиф Iаьла-ибн-Абу Талиб (656—661 шераш) Мухьаммад пайхамаро шийча лоархIаш бола 115 сура.

Вайна гуш нахаллара къорIа лаьттара даьлаш а лаьттарча вахара уйлаш дагайолча наха хьадаь а да. Цхьара хьахиннa а доаши, кулашхулаш хьа а хиннад из.

КъорIа чулоашлга диллача юхе даьккъа декъа метагда: сардаш бахкара, эсхатологеш (къемат денах дола дувцараш) пайхамарех долча дувцарашта, бокъонашта, лучеша болча хьехама.

Хьалхарча йацара юкъе долх доалеш экономически дола сураш. Уж да дулаш дола кулашш, сардамаш. Цар тIа автораш гIерт нах кердача динах тешабе. АллахI хьача даьлел тIеххилар дIахьоякх. Денах — ислам кхайкадерий Iаьхарта замах хургьа хьача жожагIатех кхераша дах кхерабеш, ясмалеш хоаленна уж Iехабеш дувцаш дугиташ лета Iаткъаргдола дешаш алари мара хIам дIахьоакха хIама дац.

Ди бушмаш долча, аьнча дакъ лерхIача хиннамел эргаш ди къорIа тIа деш дола кьамаьш хIана шIерах хеш хилар. Укхаза АллахIе ше дуйн. Сагъ къайлаза латт е хала даьлаз кхаш, цул приказа» дуьа ше дуацар. Масала, 64-гIа корта 7 стих шита я: «ДIаьла»: «Аз дуь буъ сай даьлах, шо гIоитаргххиларий, шоаш (дуйн чу дахаш) даьр шута хьаргахиарах, аз де атта да АллахIа». Из шута даь а даьлл цIи кIешта йоах дуйн дуача. ДуккагIча даьхе дуьнаш дуь сиглеих, лаьттах, сейкъарчех, жалхах, бетта, бийсах, шита кхычарех, масала, «аз дуь буъ хьона итт бийсах» (сура 89, оагI. 1, Мафкий бетта Лайлатгар кьодера бийсаргара дIахо йолха итт бийсв). Бусалба ди балалехьа хиннача ширача зенашадьлаш аль — Лат, аль — Узза, аль — Манат, Хубалла хьовбу (наба те хилаша, сура 53, оагI. 19).

Мухьаммада шIерат дувцаш дуь, дувнаш дуъ кхьча наха а, АллахIа ше, хьинеттел шайтIано а. Масала, 38 сура тIа, 85 оагIон тIа шайтIано даьла воалах дуъ буъ ше беррига нах тувлаберганарах.

Ше низ кхобчаш хиларах [illegible] шабе кхы дувна хIама доаьаш [illegible] саца АллахIа [illegible] «Малхбоалерчийн [illegible] лах дув буъ из доала [illegible] долаш тхо хилараа» (70 сура, 40 стих).

ШолагIа дикъе да Iаьхартенах бола хьеха тIаболаш. Цу тIа дуьна доагIаргда яха къемат да, хIаьта хургьа яха уьнара жожагIате, Iаьлатe хоаа ясмале. Укхаза къорIа авторш гIерт динах тешаш вола сагъ жожагIатенца кхераве, ясмалеца къоаста.

Дуккхача стихош тIа кхераме сурт оттадеш кхы къемат дийнахь ерсьа яха кхал. «Сигале, йоалладь вIаста сана хургйолча, (с. 70, ст. 8) оадагъ арчий Iоандига хургдолча, форзаш хьалдаьа арадахия хургдолча, шекиш кIалтIадаьша хургдолча (с. 82, ст. 1—4)... цу дийнахь болаш шамр гIандаш санна къаьстта хургба нах. «Малхбоалара кхоахаль [illegible] тавоха чехи санна» (с. 101, ст. 3—4). «ТIаккха зурма локкарга... ди тел ца сенна чеохорга сегале мел вар а лаьтта [illegible] вар а...» (с. 39, ст. 68), [illegible] а [illegible] хьоаккхара а дуьн.

Iаьхарта зенах хургйолча кхелан сурт даалдузаргда лаьтта бaьхка бейна кхьва гIоттадьа, йоккхий тIалаш а ше [illegible] кхелахочoа хьалхашка хьоттараш. ТIакхха лаьттoн кер чура улара хIама гIоттаргья (корта 13, ст. 11—18), къинош дахраша «Сулейна пайхамаре мальер» а тейамаш, дахала бершашта «Мусса пайхамар Iасаш» бертa а бохаш.

Цул тIехьагIа шоалагIа зурма локкарга, тIакхха шийн ерригaча ваьлеш, сийлени лаьтта массача АллахIа хьалхашка оттаргьа шоа сагъ, ше декъалбаьраш ясмала бохийтаргба, къинош дараш жожагIата бохийтаргба.

Ясмала гIорга кутIеш хиннарош, хIаьта жожагIата гIоргба шоаш дийла болча [illegible] дола мутIакьа хила тугаш, Iаьхала дувьал гIертаlа, дикагIдолаш цхьар [illegible].

КъорIа даьрий кхетайах хясмале — из а аравийски городе вахача сага а аравийски кьсалешe цхьаннахьа вахаш воаллаш лелача сага а хила дезаш дагадьахха вахара дика хIачаш дола моттиг. Из эттара хьалха я дукхаза дика хIамаш дола Iы дешкеш бен. Цига да кьеIа дола дола сий, чхьагIара тоатолаш. Цул соагIа цу тоатолашкара чхьагIар мел дуне шаерах шолагIча дийнахьа корта лаке на болаш хургда. Цига хургда шурий тоатолаш, хIаьта цар чаш [illegible] ма стургьая), сомий бешашш, дийлаш легIо ма нов латтаргьа шемал, йоаллаь [illegible] кхычарех.

Уж дерригa дикаш хургда. йоаха дукхьал лалла мутIакхь болча. хьалчинх кхераш болча бусалбашта. Из яхилга да: Iаьлало хилар де, дала гIулакa да, марла кхаба, хьажийцIа гIо, зекат даккха, гIурба де-гIанка ясмала гIоргва хьо, яхилга, ма ца дейи, жожагIата гIоргва хьо.

Саудовски Аравечул бIаьшaе дагIа да жожагIатера вахар. Цига массанахьа йоагаш цIи, кIур, хьал, кхеагар, кхерам, кхоачалургйоаца ккоалд, хIалак хилар да. Цига сада хьогал я, хий вац. Къинош хьаьрчарашта моди худар шина хлаьшa йоеха хIиокаш я. Цар кхача чхьалон [illegible] йоаг шеш йола «закум» я. Бусалбай халифашеи, цар массалаш йолча амирашеи, султанашеи шоашта духьал бола кортамукъа уйлаш ю нах чубехкача набахтешкеи наь чубехкача лаьттах ньхача гIувнашкеи долчу доккхагIа дола, уьзара Iазап да цига. Цул соагIа цIаккха дIадаргдоацаш а да цигара Iазеш бален. ЖожагIатен сурто цедбоахаш кхерам тIатувс дуьне жожагIате, моцал, хьогал, бенш бола хиъ, цхьоал тIаэтта аравийски йоагача, каст-каста гIомара дуIаш — самумаш хьуай йолча ясалснашка баха нах. Из сурт дика дош цхьаннахьa билле боадам боалаш, лелаш ваьхча бедуина, [illegible] цигарча къахьегамхой вахара тарa а долаш цуьна кхерам тIатувс цу сурта.

Иштта да къорIа тхьаь шоалагIча керта 20, 21, 22 стихаш тIа дуаца жожагIатех цхьа сурт: «ЦIа тийшарий берззьаш цIерах дaь хургда, цар картош тIа кIеж йоаха кхий мехкадерга. Цар чен цIокен хIалакдерга, хIаьта царна аьшка гIажамаш еттаргьа. Лазаро хьаьрбаьха, уж бохаш эттача, шита юхайбоалаберба уж».

КъорIа кхоалагIа дакъа пайхамараш бувкаш да. Хоаш ма дий, цхьайxа да мифаш юкъе доацаш ма мегаш хилар. Мифологе дин керттера элемент я. Бусалбай а да ширача заман греки, мутаза, кераста кхьоа санна шоай религиозни мифаш.

Пайхамарех дола уж мифаш дин «деза» фатаге эргаш да къорIа отталаьраша пайхамараш идеологически юридически дешай хьакъехьа

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

ЮРТА БОАХАМА ПРОДУКТАШ—ДУКХАГІА

Дукхаха доккъеех латта болхха [illegible] колхоз. Колхоза доладерзо латта 10460 гектар ю, цу дюкъе охьан 7046 гектар ю. [illegible] 1390 бетта етт, 5200 [illegible], 70 [illegible] ду. [illegible] 840 эзари сом. Цу доходах доккхагіа дола дакъа хьайбаш боахамо лу. Масала, укх шера растениеводствах бархІ біаь эзар сом хьахийтадале хьайбаш боахамах цхьа миллиони ткъа итт эзари сом хилар.

Дика къахьийгар укх шера колхозо кхаш лелаеш. ХІора гектара тІера 17,3 центнер алат чудера, 1961 тонн алат чудоассадир колхозхоша Даьхен амбарашка, пхи 1800 тонн йолча. Деррига шера хьинара къахьийгар колхозхоша дукхагІа алат хьуникъадара. Алат кхедеча лоархІаме дола хІама дац. Цхьабаьца къаьстта лоархІаме да алат ца доІташ лоаццача хана чуэцар. Цудухьа, дукха къахьийгар механизаторашка хьалхехьа алат чуэца [illegible].

[illegible]

Дика къахьийгар укх шера [illegible]

Юртбоахама культураш дІахьга дІадолачунна йоаккхачь продукцен нийса планировани яра а рейжа лоаттаяра а боккхача лоархІаме я боахама чура расчет. Из юкъейоалайича дала йоаккхача продукцега дІадолачун чот нийса лелаю. Хьалха санна сов техника, инвентарь дІадийц бригадашна, фермашна.

Боахама чура расчетах йола положенеш хозрасчетни звенеш кхоачаньярга хьейна бола материальни стимулировани [illegible] система чІоагІа [illegible] колхозхоша.

1967 шера [illegible] боахама чура расчет, из бахьан долаш хІанзе гуш да хьемаш лакхдаьд.

Экономика лакхъяра боккхача лоархІаме да боахама чура расчет нийса долаяр. Цудухьа, хьадахе отдайция шера йола задании дІалу хІара бригадана, фермана. ХІаьта подразделенеш командираща шоай технологически карташ уйттаду. ХІанз хІара колхозхочо бе долаш блокноти къоалами. ДІададачунна хьачІадоагІачунна лоархІам беш ба уж. Иштта, масала, Сухетько Михаила кулгалде-ча бригада цхьан сома мІахха хьийга-ча кьаьн 12 соми 34 кепиги доаккхаш пхи эзар сом кходаьд.

Юртбоахама продукци лакхъяра план кхоачаньяра материальни средствами кхоара бола колхозай материальни безам лакхъу. Дукхагіа а хІара біаь гектара тІера йоаккха продукци. Из бахьан долаш лакхъу колхозан [illegible].

[illegible]

[illegible] кхоачашдара хІара [illegible] шера плани кхоачаньеча докха дакхьа хьалар пар. ДерттІа вІаштІехьбаьккхаб укхаза доарнай къахьегам йоккха эпыт йолча хІаве-хунще Обухова Ийдас. ХІара доаргаша хее [illegible] дІала дІайнаьа ялхха шура дІаеалу кипика. Цул коллективе шера пхи пах цхьа эзар тоанн лихха сеяча 1102 тонн шура ялкхай. Дукха ба укхаза лакхара хьокдамаш гойта хьинарера мехкарий. Агеева Кленас ше кхоабача хІара ІаттагІара плаиад сонгІа 250 килограмм шура ялкхай, Заитова Амината кхо эзар килограмм лакха сеяча 150 килограмм сонгІа ялкхай. Иштта [illegible] тІех шура ялкха доараш дукха ба тха фермашка.

Шурейна кхоабача хьайбай продуктивность лакхъяра боккха терам тІабахийтаб [illegible] специалистошна укх тІехьарча шерашка. Лакха продуктивность йола доахан Іулаита къоастадаьд. 1966 шера вІаштагІтехха цайн укх шера теха цхьаьххен. ХІара Іулада 250 етт ба. Цу Іуладара доахана Іодь Іаьсий къаьстта кхоабарда, тІалхха царех хьа а къостадеш толлашагІа дарацца деттача доахана Іулаш тоадерга. Цул сонгІа дикача доахан пи біаь жимар кійцад оаха фуна. Иштта шерагара, шерга цІоча фус дарам сводехаш симментальски фус дола доахан хьагІдо леррІ оахь.

Механизаци ця бича хьайбаш боахам дегІабоалаьб а рентабельни хиннийта а вІаштІехьдаьргдац. Бахлоза фермах механизаци [illegible].

[illegible]

Хьайбаш боахама сонгІа культураш [illegible]

[illegible]

Хьайбай продуктивность лакхъяра [illegible] нийса болх [illegible]. Хьайбай продуктивность [illegible]

Халз В. И. Ленин ваь 100 шу дуаача доаца наькъадаьра социалистически хь вокраьеш оаха терхак тІабахийтаб юртбоахама продукци дукхагІа яхара. Цу гІулакха дешкий декхараш тІайпад колхозхоша. 1970 шера алот бархІ эзар тони, дукх ах бІа тонн, шура 3300 тонн йоаккхарьа. ХІара кхоабача ІаттагІара 2200 килограмм шура лакха хьайбаш [illegible].

Уж декхараш кхоачашдара дукха да вошашна хиннача КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеша деххайдиэ хіиаро къахьегам бе колхозхой.

Р. ДЫШЛОВАЯ,
Гуміевскан района Ленина цІерагІча колхоза партори секретарь.

КЪОАНАЛ ЭША Ю БЕЗАМО

[illegible] из. Ший дега тоам, [illegible], [illegible] гІулах ца [illegible] дукха ца болаж [illegible] сага, Къегин а хта.

ХІаьта а дІалха вайдо ю ницх хьакъехачча ше [illegible] велча санна хет нужна.

Иштта хІама хилар Назрановски [illegible] Абдулачев Малсагова Идриса а. Къахьхилар пуьца вехар 60 шу жаладаь вела а ваь шера [illegible] тахкар ца ул [illegible] тергІонца болха.

Ший ваіа ХІоалай [illegible] вар Идрис [illegible] трактора но бе дехка вакхар. Трактор йоахар, вийса муа ца бакхар ахере а даьна дукьалмаш доархІаьцдо Хьасан, хІонд хьега [illegible] да а ва-лар цу хана хІаьта курсеш а вехха болх бе веламе мара, Іе аха даьна дукха дІакхехи, ца дІайоваре ховрдевлаш опыт а яра.

Цхьа хода кхаь хоза сег санна хилар Идрис ерригача района весзаль, сий деш волча трактористо Хидрнев Саварбека трактора тІа прицепщикалла ше хьеллавча. Ше ловача тхайлош тІа веда таалиг йоадача санна хийтар кушна. Къахьача Идриса вар чу латабена сийг хийна йаргойай-ча нужна воккъостал дош, дІахьехаш йоал за йецехьа хетакар Саварбега.

Хезадоцяча, дог чу доссош хІамах наж итта вац. ТІалхха санна хийтар Идриса ше мерий вІаьлха чо а балама доча боампта нехьа тракторести курсашка дена ІохаЙча. Эхь дозий ца хІнагта кхаьчача сага чІогагах санна орсий метала ле а дена а хвоча лехарон нехье нагІа, ахаш керта чу хьуваьча уйлаш дог тІайдера Идриса. ХІаьта а дагІаше цар хихар дукьалхьетт. Гаьнна тІехьалхьаьале а дІоккъаста Іеш ац йордача ваіах, механтегтеше сол вехьа дІахиита из.

Ер моллагІа шу да Идриса ший керта кхашка шн бола «ДТ» лелаш. Техникак Іайда эпарга дІахьача совхозе хьалха заттарашца ва из. ІІезита ба укхаза цул дукхагІа условии вахаш даь, деба [illegible].

Дукха ха йоаццаш хьа ца вале а дог чу волья ше эшашагІа хетар Идриса, веІ трактора тІа а хайна ше нохар тІа хайча. Йоакхьа дар Хьасина а да «тІехьашка» а хоаваь дола.

ХІанз Идрис Хьасина а, хІаьта [illegible] а дІаьхьекашь, вовкъостал [illegible]. [illegible] хила гІорт ул.

Шу шера, [illegible] хударна, харагІ из [illegible] цхьан дийнахь, цхьан хьнута сагІ деш [illegible]. ТІалхха бовгадаьаьта холох, [illegible] ваьхаро векъедахийтац Іа итача хорашна. Цудухьа ул санна довзам, [illegible] дукхагІа [illegible] гІорт Идрис. ХІанз [illegible], безама ца дара эшаборгІонаш [illegible] болх пужа, бе дезаш дукха хана [illegible] нул шувадаьль ю.

ХІанзи кхон ба, [illegible] ца санна [illegible] хьича сага санна [illegible] трактор, хоза тех нуиг. Нух дІатоххала йиш йоала ха хьатІеттьалш хебо хьатта вахаш вахьлар Идрис ший «ДТ-75» яхача трактораца. ХІаьта кхай тІара йоагІаше а кхычар санна чархех дІоагІа техехьтта Іодькхе а ца иташ кравна тІайнта дукха вахьлар Идрис шалагга чура хий детташ, пахамна вьехаш ца цІенъоаш.

ХІанз шоай совхозе соадна болх бе йолашнеча кердача масчерскешка из тоаеш воала 60 шу даьана Идрис. Гаьнара дийра ай ц. Тове оттаь 5—6 ди мара дац, хІаьта а Идриса трактор йистеила йоал, ю йохийтарга вай кхашка удобренеш дІауза, кхаш хьахезача цецбаьлар пужа болх беш бола вагий мах.

ХІанз кхай тІа хила [illegible] а Идриса «ДТ». Со шига хиша товьа ха хьинай. Йоал ха шера ахац соца хьаш-вар из цу хана. «НагІаь сай ца хъуй веІ Хьасан а воалайерга ах сайна вовкъостал в, — йоахар Идриса.

Хьасан [illegible] «Беларусцаш» лехтташ хьальлеш вар. Из ца хилача а Идриса вовкъостал ло сег ваь-хьеІ цига, [illegible] хетадая мег.

Вай белгалдоеча тайпара гуркьа мара хьейЙилаца укхаза ремонтни мастерскеш. Ремонтни бригада вІаштагІйолаш ххийнадар. ХІаране ший трактор тово озаш да хІанарчоа. ТІапхха Идриса шоай балха тІара баха дац вхьйола трактористаш. Цар а безам ба шоай вашийскан сихха тоа а ж врахха.

Мастерской вІаштагІча хеттера дагІа сов Идриси. Меллашха хьачуэзв вІапарий хох, [illegible]. Хов сона, Идриса доргашта коакъа ду из: цул дега тоам бу къахьегамаа нуаш ба из. Хов сона, сона къамаьл дешше а уйла цигаь, тралторгаь я пул.

— Къоанал новкъа йиІ, нинкъдаь хулий болх бе ва хана? — аьле юххера хІттав Іу аз шоккаш йоахвача хулгий нана цІелгаш вІаштадетташ вагІача Идрисага.

— О-а — аьлар це цІаьлха вода а къема, — хьона безаборна болх саиве къоанал, мехьаа вахтохаргІолаш молха вІалла нора а йоагІий? Аз хьачоа дІадалийтарга-ах из пенси.

Цу дешаша тешаш, аш, къахьегамхара, вахарцара баша ба, тхахаарча заман йіохал я.

[illegible]

КАРМАНОВСКИ ГРЭС БОЛХ БЕШ Я

Башкире кьайбаседехьа Нефтекамск яхача города улув хьалбеш латт пятилетка лоараІаме гІирс — Кармановски ГРЭС. Керда шу тІа кхоачаш промышленни ток елар по. Станце хьалхарча энергоблока мощность — 300 эзар киловатт.

№ 1 йолча управлене щита тІа отталь информационно - вычислительни машинаш а болаш дукха технически керда хІамаш балха юкъе дикьад Кармановски ГРЭС-е.

Сурташ тІа: 300 эзар киловатт ний бола Кармановски ГРЭС-а хьалхара турбина. Лохехьар цу тІа—машинисташ Владимир Кутепов (аьрдехьара) Валентина Колесова управлене блочни щита хьалхашка.

Б. Клипинцера сурташ.

ТАСС фотохроника.

КХАШКА—ДУКХАГІА УДОБРЕНЕШ

Юртбоахама культурай хьуаькъам лакхбара удобренеш мел пайдане я ховш да. Октябрьски Пленумо чІоагІа терхам тІабаххийта дийцар тайп-тайпара минеральни удобренеш хьаяра, цар дикал лакхъяра дешаш. ХІаьта минеральни удобренеш санна тукха бахо оаш кхашка органически удобренеш а. Кхашка кхо дукхагІа летаара лакхбу юртбоахама культурай хьуяраш, цул сонгІа малха вгагара дарегІа йола удобренеш а я уж. ХІаьта, белгалде [illegible] органически удобренеш кхашка ехача уж ехача шера нетте тІехьа тІаІоагІача шинкхаь шера а цар латта [illegible] тадалега, цул химически, биологически оагІонаш тоаенга, баьцветІашта хина-фе режим лергІа доаттаенга, хІаьта пайдане микроорганизмаш дукхагІа хулийталга.

МалгІобика района боахамашка укх тІеххьарча шерашка хьилагІа пайда эца баьвинаб органически удобренеех. Иштта, духхьал цхьан «Ингушский» совхозо дІаладхача шера 25-гІа декабрь тІаккхоачаш укх шера культураш дІаюргІолча латта пхи эзар тони органически удобренеш тайсаяр, хІаьта укх Іай хьа а 8—9 эзар тони кхашка ярахьа а даргІ пар. Керттерча даькъе хьажкІаш, гІаудрташ, шекара свекла юргІолча кхашка ехы удобренеш. ХІара гектара тІа 10—15 тонн кхоачийт. ХІанз дерригача боахамашка тележкаш тІехьа йоза 40 сонгІа трактор я уж балхаш деш. Вехьадь, царех кхаьчам бІа ала йиш яц «Кавказ», «Алханчуртский» боахамаш хьекхаш вна безе «Ингушский» совхозагара, Ткъо трактор я цар хІанз болх беш.

Тха боахамашкарча керттерча кхоачамбоацарех наІ да органически удобренеш Іоалашна хайн ца хар. АргІаш а деш дІаеарлаи кхо, хІаьта ча тІетаза къоанац. Из бахьан долаш цул дикал эшалу, азот дІакъаьст. Дукха фермаш я хІана а цІала гулъяргаш йоацаш. Уж яа хилареж а дукха удобренеш йов. Фермай заведующеша, зоотехникашта ха даза удобренеш лалое а парна гІулекх де а.

Дукха кхоачамбоацараш нийслу удобренеш кхашка дІатуесача а, керда, шердалаза дола кхо тувс кхашка. Цу гІулакхо аьттув хулийтеш культурашта лазараш хлетийта, оасара баьнаш тІаллийта. Цул сонгІа лаьтта ахалехьа кхашка уж дІайоаржайча азот сиха іІакъаст царех, хІанга хай [illegible] хьаьна хІамаш а Іоккхухь.

«Сельхозтехника» кулгалхоех а дукха бахь а долаш бехкаш доах боахамий кулгалхоша. Боахамаш Іалашъяраш пар [illegible] доаржадача машинашца, из кхашка дІауза йоиккхача тележкашца. Из бахьан долаш дукха балхаш хулгашца де дезаш хул.

Боахамий кулгалхой декхаргийца ба кхашка моттигера удобренеш дІауза отрядаш вІаштагІйолла. Цу гІулакхе торо хулийтаргья боахамий доалакьа йола ерригга удобренеш лоацача хана кхашка дІаадха. ІІаьта хІара боахама торе я шерера шера кхашка 50—60 эзар тонн органически удобренеш тасса.

Органически удобренеех доагІача тайпара пайда эцаро торе хулийтаргья тха боахамашка кхезу алат лийха алсамдаккха, доакъаро беза чІоагІье, хьайбай продуктивность лакхъе, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара наькъадолхаш тІайпа декхараш толампа кхоачашде.

А. ДАСИЕВ,
МалгІобика района юртбоахама производственни управлене [illegible].

«ЛЕНИНИ БЕЛОРУССИИ»

Владимир Ильич Ленина юбилей тІаккхоачаш Ленина цІерагІча Московски пачхьалкхен библиотекан Горький цІерагІча библиотекан коллективашца цхьана Белоруссе Октябрьски революце цІерагІча Центральни пачхьалкхен архива болхлоша гул а ю, цхьана вІаштагІтехай дукхаь а материал, цунах «Ленини Белоруссии» ванна кІи а тилла.

Владимир Ильича ший дукхача балхашна юкъа мо дукхаза дьахалье Белоруссе, цу республика хьакъехара тайп-тайпара йола Іаннаш хиийлай, РСДРП, Полесски Къилбаседамалхбузехьеа комитетий балхах даьца дийцад. «Дукхьеларча новкъа» яхача статья тІа Ленина ядаь Минска болхлой къайлагІара цхьоагІонаш вІаштагІйоакха безам болаш хиларах лаьца.

Пролетарски революце баьча дукха а хьахаташ дІа-хьа кхахьийтара бувзам болаш хинна белоруссешца. Полесьера Ильичага хабар кхаьхийтад Минска гаргарча повстанческа отрядех лаьца. Теркаме я В. И. Ленина 1919 шера 26 февраля Рудненски исполкома председателе (ноци Могилевски губернски исполкомага) кхьийта телеграмма. Цу тІа Владимир Ильича дІахойтар Микулински волосте юкъ моттигера болхлой кооперативи вІаштагІйолара дикта хьалхьеьа беседа е моттигера советски болхлой тІалга ше раьга хилар.

Материалашца юкъе яхай иштта эгаре оргаргагІча боахама дешай хьакъехьа Витебски губпродкома, Мински губисполкома, Белорусси халкъа комиссарий Советага В. И. Ленина хьийта телеграммаш а В. И. Ленине белорусски новкъостанна хьийта дукха а письмош кепатехай хІанз тайп-тайпарча сборникаш тІа, царех цхьа дакьа дІальуккхаш да Москварчоа Минскерчоа музеешка.

Нина [illegible],
АПН корреспондент.

АллахІа бахкийтаб яхаш бувцарца. «АллахІа хьалхехьа а къоастадаьа» деррига а дунен тІа волашн велчен хургдар ванна дале и, дала ший безам бер ду, ший доІам бер хорж, [illegible]

[illegible]

бакъда массехьа хІама дац вьна царех дувцараш журтий, еврейски, персаьний, кхыча легендаш тІа дийца хІамаш лелаяда дувцийта да.

Массе а фаьлгаш тІа бувцача минарски [illegible]

[illegible]

Іа тІа. Дьайх тешаш, къемат де доагІаргхиларах тешаш, малейхаш хиларах, къорІах, пайхамарех тешеш йила веза ди лелабеш вола саг. [illegible]

[illegible]

бе доаллараша воцар вьнча, хаалехетар дела, [illegible]

[illegible]

Кхалнаха общество ятара тІехьара моттиг лу къорІа тІа. МаІача сага [illegible] йиш сесаг хила йиш я.

[illegible]

технически уйланна вьнча цхьанкха а критика ловргьаш по.

* * *

Юххера а, дикка терхо я еш къорІа дийшича гучадоа цу книжка вувцарг [illegible]

[illegible]

ГІулакхаш а доахаш.

«Вай даьла ва АллахІ», — йоах къорІа тІа, цул йола цІи йолаш цхьаккха а вовзий хьона», (с. 19, ст. 66). Даьла цІераш дукха я. ДукхагІолча бусалбоша йоах даьла 99 цІи я. Цул біоалагІа йола йовзаш йоаца, лехаш йоаз цІи духхьала цхьаболча дала хержараша (Сулейма, Иисус Христос) мара ховш а хиннаяц, из хар бальян долаш тамаши е а мегІа дерна, яхар дувц.

Шерра къарха йиллар доалхарий гоеба йолча Нохч-ГІалгІайча, цул мугІарерча дукхачь мурдаша шейх Кешиев Кунта — хьажа пайхамарех дьайна хІамаш доахкаш а АллахІа біоалагІа йола цІи ховш а хиннаяхаш дувц. Вакхьа хІанзарча мурдашта хьалха леттараша магаш кхачул тІех кшта хиз болаш хиннача Кунта - Хьажийна ше паччахьа ессылке ваххийтачара цІа хІена вечаьал кха дош лашка. (1864 шера яхарь бетта Кунта-Хьажа паччахьа администраце Новогородской губернерча Устюжно яхача городе ваххийтав, 1867 шера цига вала а веккав). ХІанзарча мракобесаша из доашхамурган, хІена вьчча тамашаш йоахкаш нах бал ала везаргІа цар. хІаьта уж йоаххаш нах бе яхаш ма дий зикрашна кхеологи.

Бусалбай даьла цІоарашех итиаташкеш гучадоал цул цхьацадола гІулакхаш, «Паччахьалкхений пачахьа», «Хьаькьал хола судахо», «Лакха», «Ниха болий», «Геттара дика», «Къахетамеч», «Гешт деш», «Къамьлдаш», и. кх. а ва АллахІ.

КъорІа тІа из хІама [illegible] гу ша да: «Далла гу ший лаьцо» (с. 40, ст. 47). «Дала нохаш ва» (с. 58, ст. 1). КъорІа тІа нувцачча хиндцьажтьа ду: «Мусейна (пайхамарна чІагІа дукхе души а да: «НагІахье санна форма ма йола укхаза хьоа дуц лархурглаь ду шенна ахьабо а вила хьайар хьахача а за хуш (с. 18, ст. 84)).

АллахІ сега тара хилар цул гучиьча сурта - сибата хинна ца Іеш, цунах доахначчо гІулакхех а латт.

Бусалбай даьла ше ма варра вувцара къорІа тІа дувцача кхи цхьаьхка хІамина а теркам тІабоххийтаргба вай. Из да даьла говзал йоаллаш хилар — малхбоалерча купецаш йоалла ятара тІахйоле белгало я ва. Торгашаа йоалла белгало йолаш нуаш ший даьла къорІа. «Говза мел барел говзагІа за даьла» (с. 3, ст. 47).

Цу тайпара, къорІа тІа отталь АллахІа автопортрет чІоагІа тера дамІаьхийча купеца портрета. Из ший сомал йола, юхалеклара тІера, хьалахетар деш, базар еш торгаш ва. НагІахьа санна из портрет Мухьаммада хьехамех оттадаь дале, цо ший портрет оттадаьд — VII-ча бІаьшерерча купеца портретах.

* * *

Вайна магарра, къорІа дувцарльттара доаша, даьлагара дола хІама дац. Цу тІара «даьла» доаш лех къорІа лаьтта хьахинна а класови чужоацам болаш а хилар кхета [illegible].

КПСС Программо хІадех вайна дуне Іалва, материалистически кхетадергдолаш кхетам балар, цул ваьнах тешна уйлаш дІаккара, масс е средствах пайда эца беза. КъорІана Іилманца критика яр къахьегамхошта атеистически кхетам балара юкъе дакха дакъа лоаташ да.

Х. МАМЛЕЕВ.

Социалистически Румыне чloarla йоаххо ю хьоьнча тlехьен. Дукхьаа дlадахача шера шачахьалкхено дьалдиъа школьникашта 3 эзар классен ula.

Сурта тlа: Бухареста юккера 205-гla номер йолу керла школа.

Эджерпресс — ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

АГРЕССОРА ЛЕРХIАРАШИ НА ЦА ЙОАЛАРАШИ

Израильски диверсионни отрядаша бейрутски аэропорта гlарлхой хьиста по дуь дов Тель-Авиверча хьаьргlа долуш «керий» цхьа меллагla йола «хьетамца йоаца» акт хетийта гlерташ йола белталешаш араюол малхбузехьарча буржуазин кепайоалон тla. Хlьта а, шеко йоацаш да, из де шоаш лоархlеча йона агрессораш цхьаккха хlама тlоран ца дош хинна хилар. Дов де дина соцам баьй израильски правительства, цул хьалхагlа кертах а лакха Израна дукха йа израильски кепайоалоно чукийцадар пропагандистски кампани.

Эттара хьалха, залон доацаш террорен методаш дукен халкъанта хьеъерча гlулакхашта юкъеехьарца израильски политикашен кнаралашен лерхlар lарбий пачтахьалкхенаш кхерае, Израила дlалийцача территореша бахача махка кортамукъален болаш тоlабе. Цар ншетта догдоатар Гаргарча Малхбоалехерча шоай хьаштий дукха дикка кара кlанаш долча гlоарош, эттара хьалхарча аргlанна вlашагlкхийттача Штаташкарчар, шоай агрессивни гlулакхаш хьаллацара а. Белгтала, хагалоаца цхьан ханна цийседена гlулакх дац Израилага 50 американски «Фантом» цхьа тlома самолеташ йохха аьнна бертбlашагlбеллача шоллагlча дийнахьа бейрутски аэродрома дов дар. Цхьана а тайпара «оборонительни» гlара кетадалийта йиш йолаш яц уж тlетал массагla йола бомбардировщикаш-истребителаш. Ишта дагадийтарга дa вай, вlалла дукха ха а йоацаш израильски оборона министр Моше Даян вlашагlкхийттача Штаташка ваха хинна хилар.

Цхьабакъда, кхыметтен эттара шийсагla хьач лоархlамаша а юкъера дахаш ца ца ялга. Израила эхь дайна хьовзадьача гlулакхаша эгlазал хьоалъй lарбий мехкашка меттел деррагача дунен тla а. Кхыметтен Израилагахьа озабезаш беш йола малхбузехьара газеташ а кхаьнзар из гlарахой хьисапе дахь дов бахке дашаМасале, «Файнаншл таймс» яхача английски лоархlамеча гlозарий органо «массане а харцахьа дархlен бехке кен доагlаш йола деррагача дунена дахь эхь» да аьлар из. Дов чударах хинна зенаш такха дезаш яраш английски страховой компанеш хилар чlоагlа хала а хеташ, цу газето Тель-Авивага дlахайтар, из «шийн доттагlех яла» тарлуш хилар. Американски кепайоалон комментарешкара гуш да Израила агрессивни гlулакхаша США правительствана халонаш тlакхоачаргйхилара дувзадена садьайза хилар. «Израила дахь дов бехкан долаш Никсона правительствана керда lалаьмите йоккха кризис тlакхоачарга аьнна хеташ из, — яхаш лалора «Крисчен сайенс монитор» яхача газето. — lарбий дунениарна цуй гlулакхашка».

Хоаш ма хlарра. ООН-а Кхерамален Совете массане а цхьатарра бехке йир Израиль. Шийна хоашшехьа я ООН-а Уставагla тlапийна шийн декхараш «тlом сацийтара хьакъехьара» резолюцеши толха я еш тlена хьасанера гlулакхаш дlалоладар бахьан долаш. Совето бахьар хинна зе юхаметтаоттадийта Израила боккьо хилар, израильски правительствага дlахайтар: цу тайпара гlулакхаш по кхи нийслолийте Кхерамален Совет «шийн решенеш кхоачашьергахьа дlалоралlанаш дахара дешага хьала сваргахилар. Къаьстта белгалоалаш да, французски «Фигаро» лeча тешалагla, резолюце шечул чlоагlагla, из тlаьнча хана массана а цхьатарра рьаза хиларо Израиле сатем боабаь хилар.

Мукlарал де леза, резолюци, Тель-Авив морально-политически хийрейоаккхаш хилара тешал деш ма яле а, хаьдда беш соцам боацаш хилара, хlаьта Кхерамален Совете Советски никало из белгал а даьккхар. ООН-а Устава тla оттадаь гlулакхаш, белгтала аьлча экономически санкцеш чаккхьахара, шеко йоацаш, новкъостал деррдар агрессор юхатоххаш Гаргарча Малхбоалехера машар чlоагlбараш.

Дунен цу районе израильски военщина ца халдаш агрессивни акташ декхар бахьан долаш кходжане хьал оттад, оккхаи хилара кхераи тla а тоссаш. Гаргарча Малхбоалехера кри-зис лертlалккха йиш яц израильски агрессех хьакимараш дlадахара, белгтала аьлча, дlалийцача lарбий территорешкара израильски дlу арабаккхара махкъаца мара. Гаргарча Малхбоалене машар оттабе йиш йолаш а оттабе белаш а ба цу районе дахача деррагача халкъий хьашташ терхьлдеш. Цу тайпара реалистически бокъахьара политика деррагla чакхйоах Советски Союзо.

ИТАЛЕРА «ДIАЙХА» lA

Къьнарча традицегla Итале ерригача городашкен зрташкен фейерверк оттаю кхоана керда шу дlадоалау яхаш тховсара. Сахилалаца душшаш детта тlоараш, хьекха цlогlарч, тайп-тайпара бесаш долча хеача цlерашца бийсанна сигале сийрдайоахаш па хадлаш лелхарна шlей сакъердамегlа хузайташ йола кара гоаза хьаь ракеташ.

Цхьайхьда, керда шу хьахулча бийсанна Виареджо дийнача героей лекха тата кхача тайпара декар: цу итальянски городе бахача махага хоам бир цо шlий мохкадеш дов хинна хилараx. Полице дов дахь Римерча болхлошен студенташа сацна, керда шу хьахулча бус капиталистически эксплуатацена духьалара шоай протест дlакхайкае. шоаш дlадахараши шоай бокъонаши дlахайта улицашка арабаьнначь, массоех демонстрацена юкъе дакьа доапараштаХьалхагla гlажакаш бе а еха тlахьлийдар полицейскеш демонстрантaшта, хlаьта цул тlехьагla дукха гера юкъе даьккхер. Демонстрантех шаl lовежар lоухаш шlий а долаш, — бухьах гера кхийтта хала чов хьар цунна.

Из хlана бийсанна хилар, хlаьте дийнахьа еррига Итали хьувш яр. Сихача заседанена 1-ча январе гулъелар «Итальянски коммунистически парте Политбюро. Виареджо хиннача демонстрацена юкъе даккъа лоацарий шlий мохкадеш дов дарах деррига халкъ эгlаздаха хилар дlа а хайташ, ИКП Политбюрос хьадийхар сов чехха итальянски парламента шинна а палата заседани гулъелга.

Виареджора трагеди къаьстта шийн тайпара, тахарча Итале массана а хулашъерел тlехъьнна эпизод вlалла а яц. Массанена хlана а шьра лагалоагla дlадахача шера ноябре полиц къовагlча тайпара сицилийски городе Авеле шн батрак шийна. Цхьабакъда, къаьегамхоша эгlазбала протесташ йой а, итальянски «порядок лоравраша» дlахо а бекъе йоацараш леладу. Масала, 22 декабре, универсальни тийй болхлой деррагачь къацак юкъара забастовка ец болча хана городе Падуе хьалхьевргвоацача воаккхаш полице йийтта шн демонстрант госпитале вахийтар: цаl — кагъань шест йолаш, шоллагlвар аьча балам болаш. Парме полицейскеша мах бен тина чу латтача кханнаха тlехкараш дийтар, Сассаре хошаш а я, больнице бихьар цигара профсоюзни активисташ Личано Мастинек Томмао Подичек, хlаьта ишттa шн бер а;. массех забастовщикана йийтай городе Александрие, полици летай Миланерча Соборни майдан тlарча демонстрантех...

Итальянски болхлошта духьалара полицейски террор чlоагlъялар — дагадоацаш хинна хlама дац. Городера а юртара а итальянски къахьегамхой доккха хьинар долаш классови сацкеташ болаш хилар массанена а хоаш ма. Цхьабакъда, укх шерарча «лайхача» lаме тешал ду итальянски болхлой белаше керда лоархlаме моттигаш хилара. Укх тlеххьарча тхьаь шера эггара хьалха дlалаха цу чакхйаллаш деррагача къаман юкъара цхьа фронт а йолаш къовсам, болабир мехка. Керттерча цхьа профсоюзни объединене — Массане а юкъарча итальянски къахьегама конфедераце, Итальянски къахьегама союзо, Итальянски къахьегамхой профсоюзий конфедераце. Забастовочни къовсама деррига истори хьалодалелча лела эггара хьалха мехка столице — Риме 5 декабре хиннача стачкана юкъе дакъа лаьцар lалаьмате дукхача забастовщикаша — 1,5 миллион саго. Болхлойн ахар-хойн эггара хьала саддара чlоагlа хьаллаьцар деша багlача нагирхошен интеллигенцин — хьалхагla цlаккха а забастовкай къовсаме хьинаре дlакъа лоацаш ца хиннача бахача махха доакъаша. Юххера а — из белгалдоах дукхача итальянски обозревателаша а — дукхача предприятешкарча а экономика бlарчача доакъошкарча а къахьегамхоша хьал хетlарчул хьинарегla дакъа доац оборонительни къовсамашца лаьца а ца lеш (масала, дукха болхлой балхара дlабахара «жоп» луш). Цар каст - каста наступленеш е, керда социальни политически дlадехараш хьалхашка уттаду, белгтала аьлча, предприятешкай дахьша профсоюзни организацей бокъонаш бакъьенфlашагla, предприятей гlулакхашта кулгалдеча къахьегамхоша дакъа долаша, кхедарaш вlаштlехьдаьа гlерташ.

Рима тlеххьарча демонстрацешкаl йолча хана болхлоша [illegible] хьора транспаранташ — «Унзарьанна буржуй!» яха лозунг а долаш. Цу хьахьехьа ше дуваш, кlирашна цхьаза арадувлача «Вод кусафе» ладу, из лозунг «экстремисткий» вlалла а дацар, цо геттара шалра хьаьхох Итале хlана кхохадеш ца латта хьал. «Капиталистически мехкара йоккха буржуази унзаръенна ялар — хlаьта хlана долаш дар боккьна ишта а да, — аьлча хlадаргачара хlамьан, къахьегачу классанта геттара лоархlаме «хlамьан кхин кийчлуш да, — белгалдоаккх цу журнало.

«Конфиндустре» — итальянски промышленникий конфедераца официально вlеанга кхайкаду политически дешаш. Це Итале доал дечa политическа гlозарашта еш йолча воздействе рычагаш дукхагlча хана геттара чlоагlа хьулаь а. Капиталистана политикашта деш дола «хьехамаш» «царна дорараши» дукхагlча дахьъе светски приемаш йоацаш, гореяш араьа сакъерда ухача, парламента къайлагla бесаш ела хана лу. Цхьабакъда, 1968-ча шера декабре «Конфиндустра» шийн бехкаш хийтар: дукхха шераш дlадахачул тlехьагlа из эггара хьалха кинатеха аральнихар, аьрдехьарча итальянски кепайоалоно яхачох, «къайлаца хьоча доркалаца» «пачтахьалкхе чlоагlъелга», хьал йолча классий хьентий гадоахача итальянски буржуази пачтахьалкхена «вашаш гlерташ бола «улицашкарен майданкарен» шн юхатохаш дlадийха йола даларараци.

Итальянски капитала штаб - кхартерорча кулгалхоша гучаьнен гlехаш цуьхь хьензара маlан малагla да аьлча, «Вне нуове» яхачох, из да, «кхера чlоагlен гартен болга царна холгий шихар», къахьегамаш капиталан дешера «яроваш духалареи дlахарен декхараш кхоачашдар духьа херша хинна цар политически агенташ, политически низаш «шоай декхарех лоархlаден ца хилар.

Геттара дика гуш да, забастовкашeн демонстрацешeн юкъе дакъа лоацараштa духьалара полицейски репрессей таlгlа — из Итале бокъонца болча дахна — цу мехка укх lай баьржача забастовкай къовсамо боккьало белгтала эггара чlоагlагlча тайпара корзагlбалхача капиталистана дlадехар кхоачашдолга хилар.

С. ИВАНОВ.
В. ГОНЧАРОВ.
(ТАСС).

ПОЭТАХ-ДОТТАГIЧОХ ДОЛА ДОШ

ТАХАН 70 ШУ ДОАЛ С. П. ЩИПАЧЕВА

Со гlалат вургвац, нагахьа сона аль вургвоаца советски поэзарча стихаш ешараш шерти тlерабарехь дукхагlбараш кагирхой ба, аьлча. Из боккьала иштта хила доагlаш а да, хlана аьлча поэта дошнача дуне къона да — сийдаш, шовкa, цхьалхе йолаш да. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlемца шовдаш йола сай къонаш сода дагалхача, сайна цхьан полке хинна къонахчаш дола, дог цlена доттагlий хагаьке да lеш, дукхабеача посташа лиринь шутlараш а дагаух сoна. Поэте тхона цхьанагla белхар тlемай шехадашна, тlона юкъекхувлар, - денал лолаш, майра, бакъдар хьалехьа lемадора.

Йоккхий халонаш тlаттача цхьагla лоахача, бочча, са чакхдоагlаш цlенача стихаша дендей дег-уйла меттахьа хьоалха йитадир.

Цу шерашкарча кагирхошта юкъе тlехьенна чlоагla ц!и хеза дукха хьинараш а ханна, уж дуьхьар Степан Петрович Щипачева. Хlана, поэта юбилей тlамхоачацa соша, димашвохчун, боккхача безамца дагаух дукхача шерашка аз а лa, хlанарчa хиларча шой лирика историна йишлургойлаца массехк оагlув юкъейицьа сaг. Степан Щипачева нийдачох шой тайпара дика воlх хlарше дега дакъаш хинна дlаэтта.

Хlана йоаккхагlъяр оалаш йолча литературни тlехьенах ва Степан Щипачев. Цуя шекь — вахаре а искусстве а — шой демошкарча эрсий поэтa хулаш бола боккъ ба.

Из вaьa Пермски дьахта уллача Щипачи яхача юрта къеча ахархошка деза. Из агара дьаьна [illegible] ча гlоне поэтаха юкъе [illegible] ма. Поэта иштта лувц вахарах эггара хьалхьа [illegible] хьакдевхьа:

— Цхьан дика цхьане дийхахо сона, со хьавоа Пайджена яхача хи бердах йоалхача lаьрнача боне чу бадлеча бус, ялан- Пlарлаьнна чlоагla хай дара хьенхаш хинад; сона хетар, наха цlетlа чухлухьар пахамкантен мулгечун кйтlача тишча кетарган юкъе хьоарчабаь. Маьхал йола дийна малкхар ба-ин, дьема. Хьекха дара, уже а увlаш. шера тlадоттаьу, хlетта шера чудашна дола са дакъа гlерташ. Ихла ма шоай дегlаманшa къайладенх...

Поэта тlехьагlе, цхьа хьоахадаь ца lеш, стихашна хьахадьдал мялх чубикари сатасcари lаршдакхаш тlа лела дикхашки гlар-тала, когам бергаш бердд, кхуаш воагlача шахьагlаре батракал, граждански тlема шахьагlара дира тlемаш. Ма дира бакъ а керда а хиларца белгала хинна дукхьана дахьа стихаш формагалаача лертlа хилара гаьна яр, хlаьта дукхачa шерашка lемадала а культура, цу дакъье стиха культура тlагlертта карнерoае а йийхар денарашна къоабална ца тlамцара. Из хилар тхьаь иттагlча шерех шаллагlча ах шерашка. Из да я е яр «Мала», «Гилуарге», «Фийг», «Содкъа сердал» яхараш сацна йола лирика дедераш Щипачева кепатехар. Уж яр шийн философски поэмаш, поэмаш, юкъе [illegible] доаца цу поэта [illegible] тайпара лоацца хаьа уж цу йола шола богlаш хьимеча декаратнон литературaпе цул тоалгагlа хилара дукхал латтар яр.

Цхьабакъда, Щипачева стихаш, боккхьала дошкхар а дошош, хана тарлургeа къова лерхlам дар лувцаш хилар. Йоцаш вахара дега гlаме, боккъала а долацдий бесаш оашош йоаше яр уж.

Тlом балабеллача хьалхарчашка денешна дога боккхьала а балга тlом бeш хилар Степан Щипачева поэзи. Сов дейшаш ткъе доалa, кхоачашде лерхlача гlаерман, деша, къонахчaл дола, бoча цуя стихаш венеттар «Правда» оагlонаш тla, «Красноармеец» яхача журнала тla, фронтовой дукха тиражаш йолча кепайоалон тla, уж пайда фашистски оккупанташта дуьхьал вай цаха къовсам доттабалча неттиганна самолеташа чуттичача листовкаш тla. Щипачева поэзе чу тlема хьакъехьарча стихаштa улауe тахашерча тайпара тарлуш хулар философски уйлаш, безама а пейзажи а лирика, каст-каста публицист долаш а хулар из; махах ца лертlа хинар цхьа шийн тайпара сийрдальна гуманизм йолаш хиларца белгала дар.

Тlом йистебаьннчул тlехьагla поэт эпически жанрага а ваьлар, актуальни темашта хетаа массех поэма а яйир, хlаьта цу поэмашка шlдар дакха хlана деладаш лертlа хинашдене а, дошаш хинар кlоарген масса а овагlереш ала хьале гlертан хиларца белгала а я уж. Дегlарлелле оалашкий Степан Щипачева производан къьаьстта а «lаьрждалккха хийр» ала боралах йола лирически повесть.

Поэта дукха уйлаш я деша искусства хьакъехьа, дешо литературни кагирхоех веттаду, боалуча поэташкара уйлангa хьа а ухдo шорта ма а дукха дахьхаташ уйт, гобийна къайленаш шаьлагlа дlабовлийт.

Йаьдлуш волча, самартча, шаьн вехча сага — Степан Щипачев хlанз 70 шу хилфа вукlарaц де хила да сона. Хьагаргволаш хьона де дуз сийрда йlаргаш, шуа ыбалуш йоаца Муза а хьамаргаловаш хьонь хиларaх тарра.

Евгений ОСЕТРОВ,
литературни критик.

ТОРГОВЛЕ ТОЧКАШКА ГIОЛЛА...

Газетий редакцешка, каст-каста письмош яду бахача хала тика - чу мах боча цхьнадабелча болхлошь советски торговле боккъонаш талхаден хиларах.

Цу письмой тешаш ха йaча lо йеш яц. Цудухьа укх дийнаша торговле цхьайолча точкашка хилар тхо, бокъонаш талхадеш йола моттигаш гучахар дуьна.

Теннача гучадьлар, торговле цхьайолча точкашка торговле бокъонаш дикка талхаденa хилар. Масала, нефтерoпорчачуe бола № 60 йолча ларека продавеца Н. С. Григорьянаге тlадьолашa хьисанe хьалоттийтар шн кружка йий, шеккх а кружка бооралал дикка лохагlа яр. Цхьалххана чхьагlера йола дийхар, цу ханна продавеца сакхийра, деш дуьхьа «уназlена» доалагах, ца техийх хьалйшар хоте йiуш хиррие кружкаш а. Доанa гlадам хоттар». Ше дика кхетaeнa кьалеега ханна чхьагlера шуна из хьадоута аьраточн кхы цхьаьца гlадгхечна lойийхьар. Дlадеoар харена дlахрнья а бодина чхьагlера мала нала а.

Оала нйцача ерригача хlамаех 1 сом дакккхар продавецa. Дьрхlюнула тlехьагlа гучаьвьлар, хlамaн ише мах продавеца 6 кепига lохаоаь хилар. Ишта? Шуна йоавда доахча чхьагlара пелаа 50 кепиг [illegible] (дувцаш дар 250 грамм кlай шуртнейн да), хlаьта йий шал кружках 44 кепиг лода, доаграa а 94 кепиг.

«Кавказ» ресторанo чубоаглача «Аргун» кафе чура [illegible] хьажа ийдар гулдaшен чебуреккий шиндла цорки, 400 грамм тlоо, 0,5 литр «Донской игристий» йол чхьагlара. Цу нола ийдача хlамaех 4 сом 18 кепига дlаделар. Ийна еррига продукташ йостачуш шачулa тlехьагla, чебуреккашкара дlаопкхача, кийса хилар. Цхьабакъда, боараоагla 240 грамм хила езaш йолча чебурекий цхьан порцена 225 граммм шоллагlчуна 230 граммм мара хиаацар, вента аьлча хьалхарча порцена 15 граммм шоллагlчох 10 граммм ийнар.

Столовей треста № 3 йолча ларeке (заведующий нов. Атаев Хьамий Ахьмад) ола вечача саго дехарах шlайча чхьагlара пела деттар шуна а тlеха 0,5 литра мах 1 сом 12 кепиг а бoаш. (советски торговле бокьонагlа ларeкашка lедeтташ малараш лоакхалга цхьаккха дича а нагийташ доацаш хьа а, уж тайпа моттигаш цу ларeке хадашe йоаш я. Пела чу 250 граммм етторг а дахьрlа, из ийдача новкъостагара 60 кепиг даьккхар. Пачтахьалкхен торговни инспекце нехтурлаша диетачуд тlехьагlа пола чу хинча чхьагlар 230 граммм мара дадар. Боккъоца ийнар 20 граммм я. Эшачунгара чхьагlара 250 граммм доагlар 50 кепиг мара дац, хlаьта продавеца дукхара даьккхар 60 кепиг дар. Цо хьадеттаа шоаьча чхьагlарах боагlа мах а лоархlача 14 кепиг хул продавеца шийна даьккхар. Цул совгlа, хьаьттадьча цхьанна а товара тlа мах шaьлаб хайтаи йола ярлык ялац. Бокъ цугча хала дlабалабуь чакйоалаи хайташ йола объявлени а ялац хьалотка. Госторгинспекцо шигало спрашканаш октаьню кулг яла хьайла, цхьаьнка дича а дe [illegible] А. Х. Атаева.

Цу тайпара [illegible] мелко-розничи базана чубоагlача № 140 йолча, Точиев Угаз lумар продавец волча ларека проверка йича а. Эна венача Точиево хьадеттар 2 кружка йийна 250 граммм хьарlла цхьан пела чхьагlара. Цо а дир из спиртиx маларaш ларека чура lедетташ доха бокъо йоацашехьа а советски торговле закон телха а деш. Шо дехьача цу товарах продавеца 1 сом 5 кепиг ийшар. Пачтахьалкхен торговни инспекцe кекзурнаша доставуа тlехьагlа цхьанa кружка чу 360 граммм шоллагlчун чу 380 граммм мара хилаьнар йий, венна аьлча шинна а кружка чура эшадаь йий 260 граммм яр. Пела чура чхьагlар доставуа тlехьагla гучаьдийд 250 граммм хила езача, цу чу 315 граммм мара ца хилар. Аллетаа ларeкейoла [illegible] товар 73 кепиг мара мах болаш дацар. Цу тайпара продавеца сомагlа даьккхар 32 кепиг да.

Жалобай предложенийи книжка нов. Точиевга доашаш да. Госторгинспекце инспектора актана справканeх кулг яле. Бакъа йийга дехар дича, из кхоачашде чеченкой нов. У. У. Точиева.

№ 83 йолча тика чу цуй заведующе Багдановас шийца хярарча болхлой бахха тlахьокаш доттабеш ца хилар бахьан долаш ийдархой lехабал продавецашa. Масала продавецас Жуковас 4 кепиг lехабал ийдархой 4 сомех 63 кепиген махьа товар дlахецача хана, 10 граммм ана а даь товар санвоташ дахьте.

Продавецас Бояевас 500 граммм конфетийн 500 граммм печенийн не соwн ийдархой lехабир 20 граммм конфетaштен 25 граммм печенештоц. Продавецас Мирошниковас 400 граммм колбаса, 500 граммм генарий дехта, 500 граммм хlоаз оазча хана шийна хоашшехьа а лохийр 30 граммм колбаса, 20 граммм [illegible], 25 граммм хlоаз.

Цу тика чу прейскурантах 85 кепиг доаккхача ийс процентаи хlаддат 76 кепиг даьхад. 1-ча сорта цхьайтта процентаи томат-пюрах 34 кепиг мара ца доагlача, 35 кепиг даьхад. Алендьсинови карамелах 1 сома 50 кепиг мара мах боацашехьа а, 1 сома 60 кепиг оттабаь. «Наша марка» яхача печенена 1 сома 40 кепиг мах а оттабаь, «Привет» яха печени а [illegible] ехкай. lоххьар доала товарах хьачуйийна документаш дац тика тla, хьачудоагlа товарашт дlалоцаш кинга лелахац. Кондитерски гастрономически отделашкa хетта циферблатни таразаш [illegible] 10 граммм дезагlа озоргдалаш [illegible] [illegible]. Жалобай предложенеи книжка тla ийдархоша цо жалоба хиъа 1968 шера апреле ноябре [illegible] Миронищенкова Батаевa ийдархошa гlоаа тийар дувцаш. Уж жалобаш ца хьажам йитай.

№ 18 йолча, заведующи Р. Ф. Фендрикова а йолча тика чу иштта дохх хьажа ше тайпара товар ийначух тlехьагlа продавеца Аннарчуна эшоеа 10 граммм хахча, 10 граммм шоколадни конфетий, 50 граммм карамела эшайр. Продавецас Соколовас ших сомех 26 кепиген махьа товар ше хьахецача хана из ийачунгара ших сома 42 кепиг даьккхар. Иштта моттиг гучалдакхачух тlехьагlа проверка вагьагlьяхьа гlертар Соколова. Цо ахча кулг яле а е объяснени аьле а техьнар. Цуьн совгlа, «Соколовна» яхача къаркъа тика чу 20 ликка деттачехьа ца дахкаш дикар.

Иштта хlалоаш гучадалар тхона укх дешоахка, Хетачех, цу тайпара гlулакхаш леладу шах бахача хала гlулакх де еттабе нетаргбоц, торговле болхлошта юкъе моттиг хила йиш ца хила. Уж ба советски общественно нагьара гулкхой.

М. АЛБАСТОВ.
Госторгинспекцера штате воаца инспектор.
М. ХАМАТХАНОВ,
тха шоац корр.

ШУГАРА ГIО ДЕХ ОАХА

Дукха сов редакци, тха юртарча къахьегамхой культурно - бытовой гlулакхашца lалашбара хьакъехьара цlенхашттара кхоачашбоадараш дlадаха новкъостал дар дехаш шуга яде белаш ба са.

Вай республике йоаккхагlъярa а уха Шалья район. Еррига район хьалийцача шоашта хьалхашка летта декхараш толаша кхоачашду районa къахьегамхоша. Цу гlулакхе чlоагla дег гlоадоаьхх. Бакъда, къахьегамхой культурно-бытовой lалашо lалаьате лолара а тха шайа.

Масала, хьалоарча вай тха Сержень-Юрт. Из иттагlа шу да ший трах клуба сибат хулаш из лу. Цул совгlа цига чувала кхерамe а. Хlана из дlакъайдай. Гаргарча хана из товерга цьана хlама дац. Кагирхой ди хlана доацеш юрта гlолла лал ча ниччаха лийарга-теш, юкъа ха ниччаха йоаергьа яхаш. Тха юрта гаьна йоаcаш я Ведана районца доаккх юрт Агишбатой. Цига клуб йоккха ена д, бакъда, са парагlанна вальа хул цига вaха саг. Дика вlаштlехьдьйхна цига салаlар. Йолаш а тайп-тайпара музыкальни инструменташ, бильярд, радиола. Дика хийтьлаьй гlентара агитаци.

Нагахьа сагна тха юртарча гlентара агитацех вай дуне цхьанна моттига нийслургдац плакат, лозунг, иштта кхыдола шиташ.

Тха юртарча культурни учреждений тхьа дайааьча сага хьалхашка укх тайпара хеттар ott: клубашен библиотекашен даьрхlа ахча хьадехаш-теш, нагахьа сагна хьахецa мича ух-теш из. Къаьстта из дош доаша белаш ба кагирхой.

Юртарча наха къаьстта из цу бытовой гlулакх, цкъо долча кхыметтал кlезиг-дукха метаргlоаш бале а яц. Уж деррига кхоачашбоадараш сиха дlадаха дошош да. Шугара гlо [illegible].

Р. МАГОМЕДОВ,
хьехархо.

ХАОТТАМ

Тховсара республике гlолаен Грозне бийсанна хувцалуш моркаш е [illegible] республика къаьлбоседентe хьарча районашка кlезиг-дукха доа е доляш, лаьгlо лух а хилахац хи дeттаргьа. Температура республикица гlолла 16—21, хlаьта Грозне 17—19 градус шелал йолаш хургьа. Тахан дийнахьа хувцалуш моркаш а болаш, доадама йоачан а йолаш хургьа, малхбоалехьара гlаьхьача бoараме, республика къаьлбоседехьарча районашка чlоагlа а хьенхаш дук тьенхаргба. Температура республикица гlолла 5—10, Грозне 5—7 градус шелал йолаш хургьа.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КЕРДА КНИЖКА

Укх денoшка кепа а теха Нохч-Гlалгlай книжни издательства эрсий меттала арахийцал философски lилмай кандидата Д. Д. Яндарова, хадаь lалам а общество а, уж дегlаахар, царна чухьа хула хувцамаши [illegible] даларашн материалистически уйлашка доацхаш хиннача гlалгlай эггара хьалхарча просветителах — демократах Ахриев Чахьагlех дола брошюра.

Шийн деррига дахар къахьегамхошта дешарца сердале ялара лоаттабеча къовсама хlаденачаь Ахриев Чахьагlас гlалгlай халкъа революции хlалехьа хинна экономически культурни вахара хьакъехьа бaь общественно-политически а социологически а болх марксистско-ленински уйлашца теxкаб Яндарова.

Кепатеха арадаьннад нохч-гlалгlай писателий литературно-художественни общественно-политически, «Лоаман lуйре» яха альманах, цу тlа да Бейникев Ахьмада «Тlатур — турпалхочун цlерах» яхача повесть дакъа, Сандов Билала цхьан актах йола пьеса, Чахкиев Саlида стихаш, Даурбеков Закречунш Абдалиев Урусханев очеркаш, хlаьта иштта къоначa поэтий Гагиев Тимрхана, Нечоева Лиlай, Гамботаа Леммай, кхычар стихаш, филологически lилмай кандидата Мальсагов Ахьмада вайнахьа кьорт-орсххой йола статья, кхыйола произведенеш.

Эрсий меттала арадаьннача «Тlемна цlерала» яхача шийн книжка чla Советски Союза Турпала авиаце инарал-майора Козлова дувц Сийлахь-боккхача Даьлел тlом тla нeмцой фашистех лелаш хьача тlемах шийна дагадоагlараш. Книжка автор юкъе дека чакхбаалаша цу тlема юкъе дакъа лаьца ва, 520 тlема вылет вай из, сигала моастагlчунца беча тlема юкъе 127-за хинна, моаха дlалаца оlабаьккхарий 22 самолет йохаш чуйтай. Шийн са хьо ца деш вай социалистически Даьхе вайра лоранра тlаккех къона тlехье аьтташ.

Нохчий къонача писатела Берсанов Хож-Ахьмада берашта дадьлча дувцарий сборник «Доттагlий» яхаш да. Цунна юкъе лахал «Доттагlий», «Воккха сaг Бисолтен дlахета Хьамзати», «Майрбек» яха а кхыдола а дувцараш. Нохчий дlахетача дешархочoа дола совгlат а нохчий берий литература дегlадалаш боккха гlо а хургба цу сборникаx.

«Нохч - Гlалгlайчен хьалхашка вlашагlхьаь дlалоц культураш» яхаш да Сукина яздь эрсий меттала арадьанна брошюра. Шийн книжка тla авторо дувц вай республике вlашагlхьаь дlалара махагlа культурал харжа еза, иштта хlае еза, уж дика хьалхенра малагlа агротехнически гlулакхаш де деза, вlашагlхьаь дlайийнача культурех боккха пайда. Уж культураш хьалхеечa болхлошеа колхозхошта, хlаьта иштта юрта боахама специалисташта а дика хьехаш хургба цу брошюра.

Ч. ЮСУПОВ.

ХЬАЖА

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 январе.

12.00 — Берашта «Шой тайпара горадие» яха художественни фильм. 13.10 — Старшеклассникашта «На каникулах» яха художественни фильм. 14.00 — «Вийна минута» яха пионерий республиканска Дворецa спектакль (нохчий меттала дошаx). 15.00 — Доттагlала вlашашu (передача нохчий меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.40 — «КПСС XXIII съездан решенеш — дахаре!» Хенал хьалха бузлаш. Фотоочеркаш (гlалгlай меттала). 18.50 — Трансхорддаларш (нохчий, эрсий меттала). 19.15 — Дунен халкъанта юкъерча хьалхе доал къовшаь. 19.25 — Передачий программа. 19.30 — СССР хоккейн хьалхе яккхара «Спартак» (Москва) — «Химик» (Воскресенск). Пермелантни передача чакхьайшдаккхадешо керлаларагш (ЦТ). 22.00 — «В начале» 20-гlча серий актерски фильман (ЦТ).

8 январе.

12.00 — Берашта. «Сайнача вагуна хьалхе» яхача художественни фильм. 18.00 — Телевизионни. 18.05 — Киножурнал. 18.25 — Республике дуга дlадаь гlулакх. 18.35 — «Шоьйтхьа хьоьхийрlа» яха художественни фильм. 20.25 — Передачий программа. 20.30 — «Хэ» яха информационни программа (ЦТ). 21.00 — Фигурни катаниe хьахарагlа СССР хьалхе, яккхара. Шерашна хьалхе токкалгах (тха дешаш йола программа) (Ленинградерa трансляци).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-80; редактора зам.—3-30-11; белхаралла секретара—3-34-30; партийни вахарах, культурах, промышленностах отделий—3-42-30; юрта боахамах письмой отделий—3-42-30.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-80; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-30.
«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революции проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Соо000. Заказ № 74.